

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва і бізнесу

Кафедра фундаментальних та спеціальних дисциплін

КОЗАК Микола Ігорович

РИНОК СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Освітньо-професійна програма

Фінанси, банківська справа та страхування

Виконав студент
групи ФМСчм-11
Козак Микола Ігорович

підпис

Науковий керівник:
к.е.н., доцент
Андрушків Р.Ю.

підпис

Випускню кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
« __ » _____ 20 __ р.
Завідувач кафедри

Підпис

Чортків – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

1.1. Поняття, сутність та функції ринку страхових послуг

1.2. Цифровізація, як фактор розвитку страхового ринку та послуг

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

2.1. Аналітична оцінка сучасного стану та розвитку страхового ринку України

2.2. Цифровізація страхового ринку на основі практичного досвіду зарубіжних страхувальників

Висновки до розділу 2

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СТРАХОВОГО РИНКУ

3.1. Основні напрямки удосконалення функціонування страхового ринку України та оптимізації управління страховими ризиками в умовах сучасних викликів

3.2. Перспективи запровадження цифрових технологій на страховому ринку

Висновки до розділу 3

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

1.1. Поняття, сутність та функції ринку страхових послуг

Відповідно до Закону України "Про страхування", страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів [34].

Сутність страхування полягає в розподілі ризику та збитку між усіма учасниками страхового процесу. Отже, страхування можна розглядати як складову частину економічних відносин, яка спрямована на вирішення питань компенсації матеріальних збитків. Це важливий аспект для забезпечення неперервності та стійкості процесу відтворення, а також для зменшення фінансових ризиків, пов'язаних з нещасними випадками та негативними подіями [19, с. 15].

Страхування — це складна система взаємовідносин, яка має численні галузі, різні форми та види організації (Рис.1.1).

Страховий ринок є ключовим інститутом, який сприяє ефективному функціонуванню та поступовому розвитку суспільства та економіки як у кожній окремій країні, так і на світовому рівні загалом. На цьому ринку здійснюється страхова діяльність, укладаються угоди про купівлю-продаж страхових послуг [25, с. 20].

Страховий ринок можна розглядати в двох аспектах: вузькому і широкому. В вузькому аспекті, страховий ринок описується як місце, де здійснюються фінансові операції з продажу та покупки страхових послуг,

розглядаючи його з точки зору організаційної структури. У широкому розумінні, страховий ринок охоплює економічні відносини між учасниками страхового сектору, які укладають угоди на страхові послуги на умовах договорів, що забезпечують захист від різних ризиків [38].

Рис. 1.1. Види страхування

Принцип демонополізації страхової справи є однією з основних засад функціонування страхового ринку. Цей принцип передбачає, що страхову діяльність можуть здійснювати різні страхові компанії незалежно від їхньої форми власності. Іншими словами, ринок страхування відкритий для конкуренції, і не обмежується діяльністю одного монополістичного гравця або об'єднанням компаній [30].

Цей принцип сприяє створенню умов для здорової конкуренції між різними страховими компаніями, що змушує їх пропонувати клієнтам більше вигідні умови страхування та більший вибір продуктів. Крім того, це підсилює важливість професіоналізму та надійності страхових компаній, оскільки конкурентне середовище вимагає від них ефективного управління ризиками та виправдання довіри клієнтів [24, с. 360].

Узагальнюючи, принцип демонополізації сприяє розвитку страхового ринку та покращенню страхових послуг для споживачів.

Наступним принципом функціонування ринку є принцип свободи вибору для страхувальників умов надання страхових послуг, форм та об'єкта страхування. Для його реалізації необхідний широкий асортимент страхових послуг, розумне поєднання обов'язкової і добровільної форм страхування на ринку і можливості покриття різних видів збитків, що постійно розширюються.

Свобода підприємницької діяльності надає право будь-якій юридичній особі займатися страховою справою. Але страхування – особлива форма підприємницької діяльності, яка має забезпечити страховий захист страхувальника при настанні несприятливих непередбачених подій. Тому важливим принципом організації страхової справи за умов ринку є принцип надійності та гарантії страхового захисту. Реалізація цього принципу виходить з юридичної основи. Механізм реєстрації страхових компаній, ліцензування їх діяльності та контролю держави забезпечує дотримання інтересів страхувальників та фінансову стійкість страхових операцій [31].

Страхування є значною частиною будь-якої національної економіки та виконує такі основні функції:

- фінансовий та соціальний захист усіх членів суспільства та економіки країни;
- підтримка та розвиток національної економіки на основі інвестування коштів страхових резервів та власних коштів страховиків.

Виконання соціальної та фінансової функцій страхування забезпечує соціальну стабільність суспільства, сприяє його сталому розвитку, визначає важливість, значущість та стратегічну роль страхування.

Організація страхової справи на ринковій основі підвищує потребу у надходженні інформації про діяльність страховика. Принцип гласності дозволяє страхувальнику усвідомлено вирішувати питання про вибір страхової компанії. Страховий ринок передбачає самостійність суб'єктів ринкових відносин, їх рівноправне партнерство щодо купівлі-продажу страхової послуги, розвинену систему горизонтальних та вертикальних зв'язків [19, с. 375].

Страхування виникло та розвивалося як усвідомлена об'єктивна потреба людини та суспільства у захисті від випадкових небезпек. Потреба у страховому захисті носить загальний характер, вона охоплює всі фази соціального відтворення, всі ланки соціально-економічної системи суспільства, всіх суб'єктів господарювання і населення. Страховий ринок не тільки сприяє розвитку суспільного відтворення, а й активно впливає через страховий фонд на фінансові потоки у народному господарстві. Місце страхового ринку у фінансовій системі обумовлено як роллю різних фінансових інститутів у фінансуванні страхового захисту, так і їх значенням як об'єктів розміщення інвестиційних ресурсів страхових організацій та обслуговування страхової, інвестиційної та інших видів діяльності [25, с. 31].

Рис.1.2 Місце страхового ринку у фінансовій системі

Страховий ринок виконує низку взаємопов'язаних функцій: компенсаційну, накопичувальну, розподільчу, запобіжну та інвестиційну. Основна функція страхового ринку – компенсаційна, завдяки якій існує інститут страхування. Зміст функції виражається у забезпеченні страхового захисту юридичним і фізичним особам у формі відшкодування збитків при настанні несприятливих явищ, що було об'єктом страхування.

Усе це характеризує страховий ринок як складну багатofакторну фінансову систему.

1.2. Цифровізація, як фактор розвитку страхового ринку та послуг

У наші дні цифрові технології є одним із найпріоритетніших напрямків розвитку, адже на даний момент вони, безумовно, актуальні практично у всіх сферах діяльності людини, у тому числі в науці, освіті, управлінні, соціальній сфері, культурі, бізнесі, а також у охороні здоров'я та страхуванні. Завдяки впровадженню інноваційних цифрових систем та пристроїв досягається ефект економії, що зумовлює їх інтеграцію у численні сфери суспільства

З розширенням можливостей цифрових технологій у страховій галузі основною рушійною силою цифрової трансформації страхування є задоволення більш складних вимог споживачів. Наразі страхова галузь України перебуває у процесі цифровізації. За допомогою таких інформаційних технологій, як технологія штучного інтелекту, технологія блокчейну, технологія хмарних обчислень, технологія обробки великих даних та технологія інтернету речей, цифровізація страхування стала неминучою тенденцією у розвитку національної страхової індустрії. Страхова галузь є одним із найбільш швидко зростаючих секторів національної економіки в цифрову епоху [27, с. 272].

Задоволення складних та індивідуальних потреб клієнтів буде основною рушійною силою, яка продовжуватиме сприяти цифровій трансформації

страхових компаній та створенню платформ цифрових персоналізованих послуг.

1) Тенденція цифрової трансформації страхової галузі України.

Цифрова трансформація страхової галузі України у поєднанні з новітніми досягненнями науки та технологій продемонструвала такі тенденції. При цифровій трансформації страхування використовуватиметься дедалі більше теорій прогнозного аналізу. Прогнозний аналіз використовується для прогнозування поведінки людини та майбутніх подій шляхом поєднання статистичних теорій. У данному випадку застосовуються алгоритми машинного навчання для прогнозування майбутнього з урахуванням історичних даних, і поточних тенденцій. В умовах тенденції цифрової трансформації страхової галузі України використання методів прогнозного аналізу дозволить страховим компаніям прояснити потреби ринку та запустити страхові продукти, які більшою мірою відповідають поточним потребам ринку. За допомогою прогнозової аналітики страхові компанії можуть акумулювати дані та використовувати їх для прогнозування поведінки клієнтів. Прогнозний аналіз поведінки клієнтів вплине на доходи страхових компаній від страхових внесків. Наприклад, страхові компанії зможуть більш точно виміряти рівень ризику конкретного клієнта на основі методів та результатів прогнозного аналізу. Прогнозний аналіз також спростить роботу страхової галузі за рахунок вибору цін, виявлення ризиків, перевірки декларацій про винятки та визначення ризиків скасування. В цілому, з розвитком цифрової трансформації страхової галузі використання теорії прогнозного аналізу стимулюватиме страхові компанії ефективніше проводити оцінку ризиків, тим самим максимізуючи прибуток та підвищуючи загальну ефективність [78 с.273-274].

2) Служба автоматизації.

Цифрова трансформація страхування у XXI столітті підштовхне страхову галузь до поступового переходу до автоматизованих послуг. Поєднуючи технологію великих даних, технологію штучного інтелекту, технологію хмарних обчислень та технологію автоматизації ІТ, страхова галузь може не

тільки надавати клієнтам персоналізовані послуги, але й запускати роботів для автоматизованого обслуговування претензій, тим самим підвищуючи ефективність обробки вимог клієнтів та скорочуючи час відгуку клієнтів, що в свою чергу, спрямовано на підвищення задоволеності клієнтів. Водночас автоматизовані послуги також дозволять клієнтам безперешкодно купувати онлайн страхування. Завдяки цифровій трансформації страхової галузі клієнтам стало простіше купувати страховку в Інтернеті. В даний час страхові компанії надають розцінки на страхові продукти онлайн, і клієнти можуть використовувати ці розцінки для вибору, порівняння та купівлі різних типів цифрових страхових продуктів в Інтернеті [23 с.125].

Для страхової галузі автоматизовані послуги, зумовлені цифровою трансформацією, можуть допомогти страховим компаніям справлятися з складнішими завданнями. Наприклад, автоматизоване програмне забезпечення на основі машинного навчання може використовуватися для допомоги страховим компаніям у прийнятті стратегічних рішень, розробці ринкових продуктів тощо.

3) Поліпшення додаткового ринку.

У процесі розвитку традиційної страхової галузі через серйозну однорідність продуктів різні страхові продукти є більш фактичну компенсацію та компенсацію ризиків. Відсутність попереднього контролю ризиків та турботи про якість життя клієнтів призвела до серйозних наслідків, а саме до відсутності конкурентоспроможності продуктів. Оцифрування страхування забезпечить врегулювання претензій, оцінку ризиків та ціноутворення на програмних платформах, а цифрова трансформація страхової галузі забезпечить інноваційні продукти для компенсації та зменшення схильності до ризиків. З початку епідемії нової коронавірусної інфекції всі типи компаній зіткнулися з ризиком переривання своєї діяльності. Щодо особистого страхування, то все ще існують недоліки в реагуванні на великомасштабні епідемії та виплаті великих сум захисту від медичних ризиків. Наявність таких ризиків також є потенціалом та напрямом розвитку страхової галузі для реалізації цифрової трансформації за

допомогою технологічних засобів. Очікується, що використання в страховій галузі цифрових технологій мінімізує схильність до ризиків і розширить канали страхування [21, с.50].

4) Перехід від традиційної моделі маркетингу моделі цифрового маркетингу.

У процесі цифрової трансформації страхування найбільш інтуїтивно зрозуміла тенденція дозволить клієнтам безперешкодно набувати онлайн страхування та ефективно спілкуватися з клієнтами. Роль соціальних мереж у страховій галузі долає обмеження традиційних маркетингових стратегій та розумної реклами. У процесі цифрової трансформації процес комунікації між страховими компаніями та клієнтами змінюється. Клієнти будуть отримувати інформацію щодо страхових продуктів з більш широкою інформаційною платформою, яка забезпечує стабільне джерело інформації для страхових компаній для створення всеосяжної цифрової платформи. Крім того, у важкій ситуації епідемії страхові компанії створили власні цифрові платформи відповідно до нормативних вимог, а короткі відеоролики про страхування та маркетинг у прямому ефірі в їх унікальних формах пом'якшили операційні наслідки, спричинені епідемією. Чат-бот є незамінною основною ланкою платформи цифрової трансформації страхової галузі [78, с. 275-276].

5) Модель управління даними технології блокчейну.

Цифрова трансформація страхової галузі також змусить страхову галузь зазнати серйозних змін у процесі управління інформацією про споживачів. Технологія блокчейну може створити незмінну цифрову бухгалтерську книгу. Використовуючи цю технологію, страхові компанії можуть знизити управлінські витрати на розгляд претензій та перевірку платежів третіх сторін. Причина, через яку це можливо, полягає в тому, щоб гарантувати, що вся ця інформація заснована на технології блокчейну, при цьому інформація захищається від шахрайства та легко перевіряється. У процесі цифрової трансформації технологія блокчейну особливо вигідна перестраховальним компаніям, скорочуючи кількість етапів процесу, тим самим мінімізуючи

витрати. Наприклад, перестраховальні компанії в галузі медицини можуть швидко перевіряти дані споживачів, історію хвороби та історію страхування, використовуючи смарт-контракти на блокчейні, щоб скоротити час перевірки інформації, тим самим мінімізуючи витрати. Крім того, технологія блокчейна може широко поширюватися без ризику дублювання, що сприяє підвищенню прозорості та покращенню управління робочим процесом [57, с. 1].

Використовуючи технологію Інтернету речей, страхові компанії можуть краще акумулювати інформацію про споживачів, тим самим глибше розуміючи потреби споживачів та надаючи персоналізовані рекомендації, які охоплюють процес від консультації до ціноутворення. Ця тенденція вказує на те, що в майбутньому страхові компанії все більше ставитимуться до споживачів як до окремих осіб, а не як до груп клієнтів. Надання таких персоналізованих послуг принесе користь клієнтам і страховим компаніям. Підвищуючи задоволеність користувачів, індивідуалізовані продукти дозволять компанії отримати більш точну оцінку ризиків та стабільний прибуток.

Висновки до розділу 1

Ринок страхових послуг - це місце, де страхові компанії надають клієнтам можливість захищати себе від ризиків і збитків шляхом укладання страхових угод. Ринок страхових послуг включає в себе процес обміну грошей за гарантовану компенсацію в разі настання певних подій або ризиків, які можуть призвести до фінансових втрат для страхованої особи. Страховий ринок виконує низку взаємопов'язаних функцій: компенсаційну, накопичувальну, розподільчу, запобіжну та інвестиційну.

Цифровізація грає значущу роль у розвитку страхового ринку та послуг. Ось кілька способів, якими це відбувається: онлайн-застосунки та платформи, аналітика даних, зменшення адміністративних витрат, персоналізація послуг, збільшення конкурентоспроможності

Загалом, цифровізація дозволяє страховим компаніям покращити якість обслуговування клієнтів, оптимізувати процеси та зменшити ризики, що допомагає їм бути більш конкурентоспроможними та ефективними на ринку страхових послуг.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

2.1. Аналітична оцінка сучасного стану та розвитку страхового ринку України

Неминучим результатом будь-якої війни є руйнування та спустошення. Страхування - це механізм забезпечення відшкодування збитків. Різні страхові компанії мають різні положення про війну у своїх страхових контрактах, тому важливо дослідити конкретні умови контракту.

Слід визнати, що ключовим фактором тут є те, чи існує фактичний причинно-наслідковий зв'язок між військовою діяльністю. Введення воєнних дій та конкретної шкоди, а саме воєнний стан, не повинно бути підставою для недопущення випадку до страхування та відмови у виплаті страхового відшкодування.

Розвиток українського страхового ринку супроводжувався й іншими проблемами, зокрема різким падінням попиту на страхування. У країні недосконалий нагляд за ринком фінансових послуг, національна економіка перебуває в стані кризи, брак інновацій, певна недовіра споживачів до страхових послуг. Як наслідок, український страховий ринок не може нормально функціонувати як частина економічної системи країни. Одним словом, необхідно шукати шляхи подальшого розвитку вітчизняного страхового ринку, що сприятиме ліквідації негативних наслідків економічних ризиків та сприятиме загальному розвитку національної економіки.

Розберемо вітчизняний страховий ринок більш детально.

Першим показником дослідження є аналіз динаміки кількості суб'єктів, які здійснюють страхову діяльність.

Таблиця 2.1

Кількість страхових компаній на ринку України в 2018-2022 рр.

	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення, +/-			
						2018- 2019	2019- 2020	2020- 2021	2021- 2022
СК «life»	33	30	23	20	13	-3	-7	-3	-7
СК «non-life»	266	251	210	190	142	-15	-41	-20	-48
Разом	294	281	233	210	155	-13	-48	-23	-55

Джерело: розроблено автором на основі [65,68]

Аналіз кількості зареєстрованих страхових компаній показує тенденцію до зменшення їх кількості, таким чином загальна кількість учасників страхового ринку України скоротилася на 139 (з 294 у 2018 році до 155 у 2022 році). До кінця 2022 року менше половини страхових компаній на ринку, які пропонують страхування життя: 13 порівняно з 33 у 2018 році. Кількість страхових компаній, що пропонують страхування ризиків, зменшилася на 124 з 266 у 2018 році до 142 у 2022. Як наслідок, з моменту передачі регуляторних функцій НБУ (тобто з 1 липня 2021 року) майже третина страховиків пішла з ринку [51].

Тенденція зменшення страхових компаній спостерігається і в 2023р., так кількість учасників страхового ринку за перше півріччя становила 115, з яких 12 компанії зі страхування життя.

Регулятори пояснюють значне скорочення кількості учасників страхового ринку тим, що вони залишилися бездіяльними компаніями, які добровільно відмовилися від діяльності. Їхні ліцензії, і стверджують, що скорочення обсягу не надто критично відображається на загальній сумі премій, зароблених на ринку [51].

З іншої точки зору, деякі учасники страхового ринку, тобто малі компанії, вважають запровадження стандартів платоспроможності для них нереальним і починають відходити з ринку. Норми платоспроможності набули чинності у

2019 році, але через перехідні періоди та затримки потрапили під регулювання після перепідпорядкування страхового ринку «анбандлінгу» НБУ. У компаній є кілька років, щоб підготуватися до перевірки, вийти на ринок і прийняти рішення про вихід з ринку. За чинною методикою розрахунку резервів практично всі страхові компанії знаходяться в ситуації, коли розрахунок за формулою в методиці призводить до серйозного перевищення резервів.

Вимога мати не менше 30 мільйонів гривень капіталу (45 мільйонів гривень для компаній зі страхування життя) у розпал коронакризи стала нездоланною перешкодою для багатьох учасників ринку. Адже кожне четверте підприємство (особливо в цих регіонах) має річний оборот до 50 мільйонів гривень. Для страхової компанії, яка платить 10-20 млн грн на рік і при цьому має загальний резерв і запас платоспроможності 25-30 млн грн, необхідно забезпечити капітал понад 30 млн грн [38].

Деякі експерти та учасники ринку не бажають сприймати те, що відбувається, просто як «нестійкий» попит і вважають нинішнє очищення природним процесом. "Проблема не в регулюванні, а в тому, що ці компанії обирають недалекоглядну стратегію і не зараховують свої робочі місця за новими нормативними умовами. Національний банк, у свою чергу, повинен стежити лише за якістю компаній. У відході від ринку винні проблеми менеджменту.

Згідно з дослідженням, кількість українських страхових компаній скорочується протягом багатьох років, лише у 2022 році страховий ринок покинуть 48 страхових компаній, що спеціалізуються на страхуванні ризикових типів, і 7 компаній, які спеціалізуються на страхуванні життя. Згідно зі статистикою Національного банку України, станом на 31 грудня 2022 року в Україні зареєстровано 142 ризикові компанії та 13 компаній зі страхування життя. Водночас у січні 2022 року ще 9 осіб скоротили до 133 осіб [55].

Крім того, у 2022 році рекордно скоротилася кількість страховиків, які пропонують обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів. Тому з різних причин, основними з яких є

невиконання або неможливість виконання нормативних вимог та анулювання ліцензії НБУ, «Глобал-Гарант», «АСКО-Медсервіс», «Ю«С.Ай». », Вихід «У.В» Страховий ринок «Ай-Кооп», «Харківська муніципальна страхова компанія» та «Міжнародна страхова компанія».

Наступний показник – рівень проникнення страхового ринку.

Аналіз показників, наведених у таблиці 2.2, показує, що рівень проникнення страхового ринку України протягом досліджуваного періоду є незначним, найвищий показник у 2018-2019 роках – 1,5%. Починаючи з 2020 року значення індексу проникнення поступово знизиться до 1,3%. Водночас рівень індексу 7-8% сприяє ефективному розвитку страхового ринку, а ступінь проникнення в економічно розвинутих країнах є вищим, ніж в Україні, наприклад, в Азербайджані. 10% у США та 15% у Великобританії. Тому одним із критеріїв удосконалення функціонування українського страхового ринку є збільшення страхового проникнення.

Таблиця 2.2.

Проникнення на страховий ринок, %

Роки	Співвідношення страхових премій до ВВП, %	
	Валові страхові премії	Чисті страхові премії
2018	1,5	1,1
2019	1,5	1,0
2020	1,4	1,0
2021	1,3	1,0
2022	1,3	1,0

Джерело: розроблено автором на основі [50,51,65]

Розберемо основні показники страхового ринку України, починаючи зі страхових виплат. Страхова премія - страхова премія, яку страхувальник повинен сплатити страховику згідно з договором страхування. Після того як страхова компанія отримує премію, вона отримує прибуток. Страхова виплата - страхова сума, яку виплачує страховик у межах страхової суми, обумовленої договором страхування, при настанні страхового випадку.

Таблиця 2.3

Аналіз рівня страхових платежів та виплат на страховому ринку**України**

Роки	Валові страхові премії, млн. грн.	Валові страхові виплати, млн. грн.	Рівень страхових виплат, %
2018	35170,3	8839,5	25,1
2019	43431,8	10536,8	24,3
2020	49367,5	12863,4	26,1
2021	53001,2	14338,3	27,1
2022	45184,9	14852,7	32,9

Джерело: розроблено автором на основі [65]

Аналіз показника загальних премій за 2018-2022 роки демонструє неоднорідність, оскільки у 2018-2021 роках показник показав лише позитивне зростання, але знизився з 53,0012 млрд грн у 2022 до 2022 років. 45,1849 млрд гривень Динаміка показника загальних страхових виплат демонструє позитивну динаміку протягом усього досліджуваного періоду, зазначимо, що значення цього показника у 2022 році порівняно з 2018 роком зросло на 6,0132 млрд гривень, збільшившись на 59,5%.

Дослідження відношення середніх сукупних платежів до сукупних страхових премій за роки показує дуже мале значення цього показника – 28,45%, що свідчить про те, що інша частина страхових премій, 71,55%, все ще знаходиться в розпорядженні страхових компаній України. форма доходу може не тільки платити за здійснення. Вартість страхової діяльності також може надати можливості для здійснення інвестиційної діяльності.

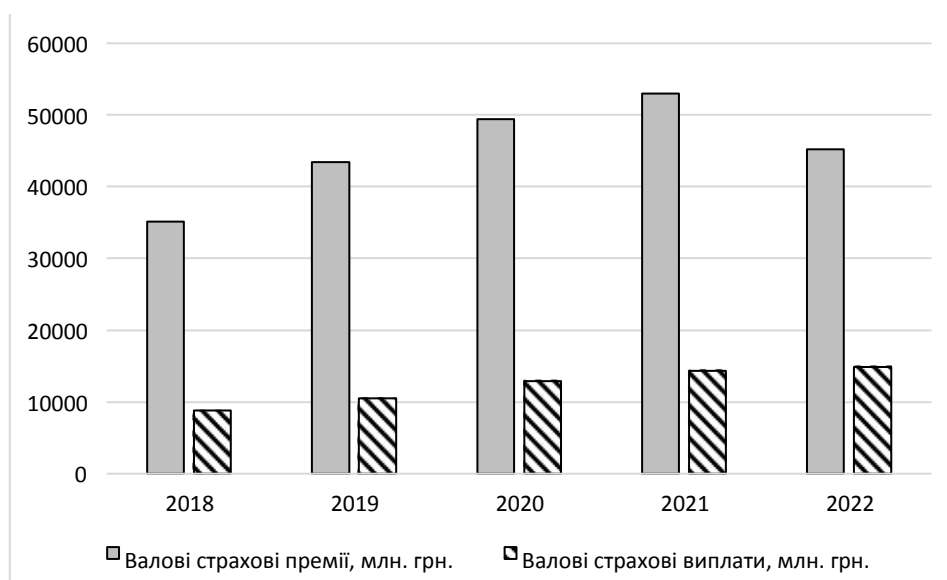

Рис. 2.1. Динаміка валових страхових премій та виплат за 2018–2022 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [65]

Позитивна динаміка значення показника загальних страхових премій пов'язана зі збільшенням обсягу страхових премій, отриманих від страхувальників. Щоб визначити зростання на практичному рівні, розрахуємо темп зростання за формулою:

$$T_p = \frac{X_1 - X_0}{X_0} \times 100\%, \quad (3.1)$$

де X_0 – показник базового періоду, у відношенні якого здійснюється перевірка тенденції;

X_1 – значення показника в періоді нарахування.

Таблиця 2.4.

Динаміка співвідношення страхових премій і страхових резервів

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Страхові резерви, млн. грн.	20936,7	22864,4	26795,6	29558,8	25348,7
Валові страхові премії, млн. грн.	35170,3	43431,8	49367,5	53001,2	45184,9
Співвідношення страхових резервів і валових страхових премій, %	59,5	52,6	54,3	55,8	56,1

Джерело: розроблено автором на основі [50, 65]

Динаміка показника розміру страхових резервів відображає процеси, що відбуваються на страховому ринку, оскільки обсяг формування страхових

резервів безпосередньо залежить від обсягу зібраних страхових премій. Аналіз табличних показників. 3.4 видно, що темпи зміни показників загальних страхових премій та страхових резервів є залежними один від одного, про що свідчить постійне співвідношення між показниками, оскільки значення показника змінюється від 52,6% до 59,5% протягом досліджуваного періоду.

Таблиця 2.5.

Структура валових страхових премій страхового ринку України по видах страхування

№	Вид страхування	Структура валових страхових премій, %				
		2018	2019	2020	2021	2022
1.	Страхування життя	7,8	6,7	7,9	8,7	11,1
2.	Види страхування, інші ніж страхування життя:	92,2	93,3	92,1	91,3	88,9
2.1	Добровільне особисте страхування	12,0	12,6	14,3	16,8	18,40
2.2	Добровільне майнове страхування	57,5	58,7	56,1	53,7	58,82
2.2.1	В т. ч. - страхування фінансових ризиків	10,2	12,9	10,4	8,3	8,1
2.3	Добровільне страхування відповідальності	6,6	7,5	6,3	5,3	5,81
2.4	Недержавне обов'язкове страхування	16,0	14,5	15,3	15,5	16,9
2.4.1	В т. ч. - страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів	13,3	11,6	12,2	13,2	12,8
2.5	Державне обов'язкове страхування	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.	Всього	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Джерело: розроблено автором на основі [51,65]

Його характерними ознаками є частка обов'язкових і добровільних видів страхування, обсяг страхових виплат і відшкодувань за окремими видами страхування, частка перестрахових зборів і платежів у загальному обсязі страхових операцій.

Аналіз структури загальних страхових премій за видами страхування показує, що протягом 2018-2022 років індекс загальних страхових премій зі

страхування життя та добровільного індивідуального страхування має тенденцію до зростання, але в кількісному вираженні ці показники є досить низькими, т.к. у 2022 році страхування життя частка страхових премій становила лише 11,1%, а частка добровільного індивідуального страхування – 18,4%. Відповідно загальні страхові внески за видами страхових ризиків, добровільне страхування майна та добровільне страхування відповідальності мають тенденцію до зниження значень показників[68].

У 2022 році розберемо страхові внески та страхові виплати за видами страхування.

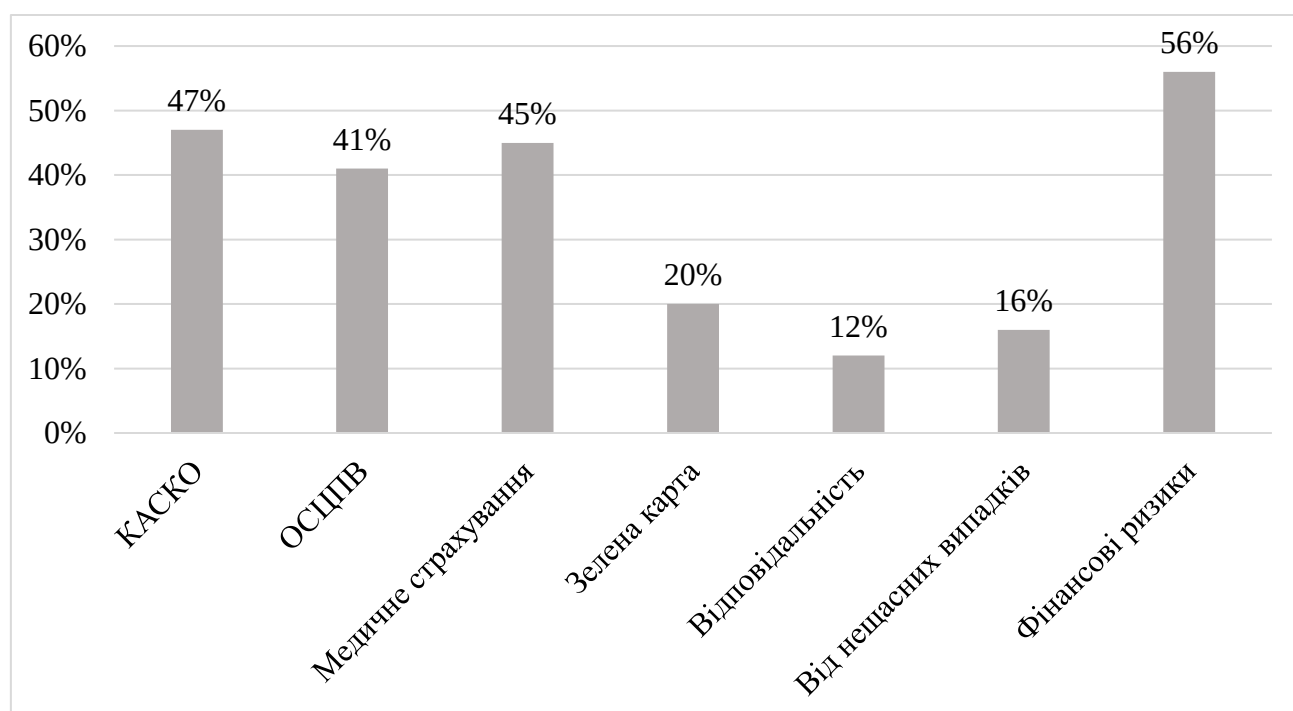

Рис 2.2. Страхові премії за найпоширенішими видами страхування у 2022 році [68]

Відсоткове значення показує рівень відповідного виду виплат (співвідношення виплат до страхових внесків) і свідчить про те, що найпопулярнішими видами страхування на страховому ринку України є КАСКО, медичне страхування, ОСЦПВ та «Зелена карта». життя, майно, відповідальність і фінансові ризики.

Загальний обсяг активів страховиків в 2022 році склав 70,3 млрд грн. За IV квартал обсяг активів страховиків життя збільшився на 3%, а за весь 2022 рік – на 18% до 20,6 млрд грн. Активи страховиків, що займаються ризиковими видами страхування, дещо зменшилися за квартал, проте зросли на 6% загалом за рік до 49,7 млрд грн. Упродовж року ринок покинула одна компанія страхування життя та 26 ризикових страховиків[68].

Страхові резерви на 01.01.2023 склали 41,1 млрд грн. Загальний обсяг резервів збитків страховиків майже не змінився за квартал, проте мав різну динаміку стосовно окремих видів страхування: за добровільними видами резерви збитків дещо зменшилися (на 7% порівняно з III кварталом); за обов'язковими видами – збільшилися (на 10% відносно попереднього кварталу). У річному вимірі резерви збитків і за добровільними, і за обов'язковими видами страхування зросли на 36%[68].

Власний капітал страховиків склав 22,8 млрд грн. Зобов'язання страховиків скоротилися до 47,6 млрд.

Отже, аналіз діяльності українського страхового ринку показує, що його розвиток недостатній для досягнення рівня зростання в Україні та показників розвинених країн. Кількість страхових компаній на ринку зменшилася, глибина страхування значно нижча за норму, а ринок страхування життя є висококонцентрованим, що є проявом його високого ступеня монополії. Основні лідери страхового ринку («АРХ», «Уніка», «СГ ТАС») протягом досліджуваного періоду зберегли свої позиції, тенденції до зниження розміру премій не спостерігалося, значення показника було приблизно рівним або близьким до збільшення.

Позитивними зрушеннями на страховому ринку можна вважати підвищення ключових показників діяльності страхових компаній, таких як збільшення активів страховиків, розміру страхових резервів, загальної суми премій та суми виплат за страховими випадками. У сфері ризикового страхування найбільший вклад у загальний обсяг премій роблять страхування

КАСКО та медичне страхування, а також страхові види, пов'язані із відшкодуванням збитків, такі як КАСКО та ОСЦПВ, а також страхування зеленої карти.

Однак, на страховому ринку існують певні проблеми через такі чинники, як низька конкуренція за якісні продукти, нестабільність національної валюти та недостатня забезпеченість громадян, а також недоліки у нормативно-правовій сфері. Незважаючи на ці виклики, спостерігаються позитивні зміни на страховому ринку України.

2.2. Цифровізація страхового ринку на основі практичного досвіду зарубіжних страховальників.

Пандемія COVID-19 сформувала складні умови функціонування для світового страхового ринку та визначила основні тенденції та пріоритети у галузі.

Деякі страховики Європейського Союзу (далі – ЄС) також були вимушені припинити свою діяльність, оскільки більшість із них не мала достатнього фінансового потенціалу та досвіду покриття збитків, спричинених пандемією. Перед страховиками світу постало завдання швидко дослідити й оцінити новітні ризики та запропонувати шляхи підвищення ефективності діяльності страховиків в умовах пандемії COVID-19. Так, доволі швидкими темпами світовому ринку вдалося оговтатися та продемонструвати позитивну динаміку.

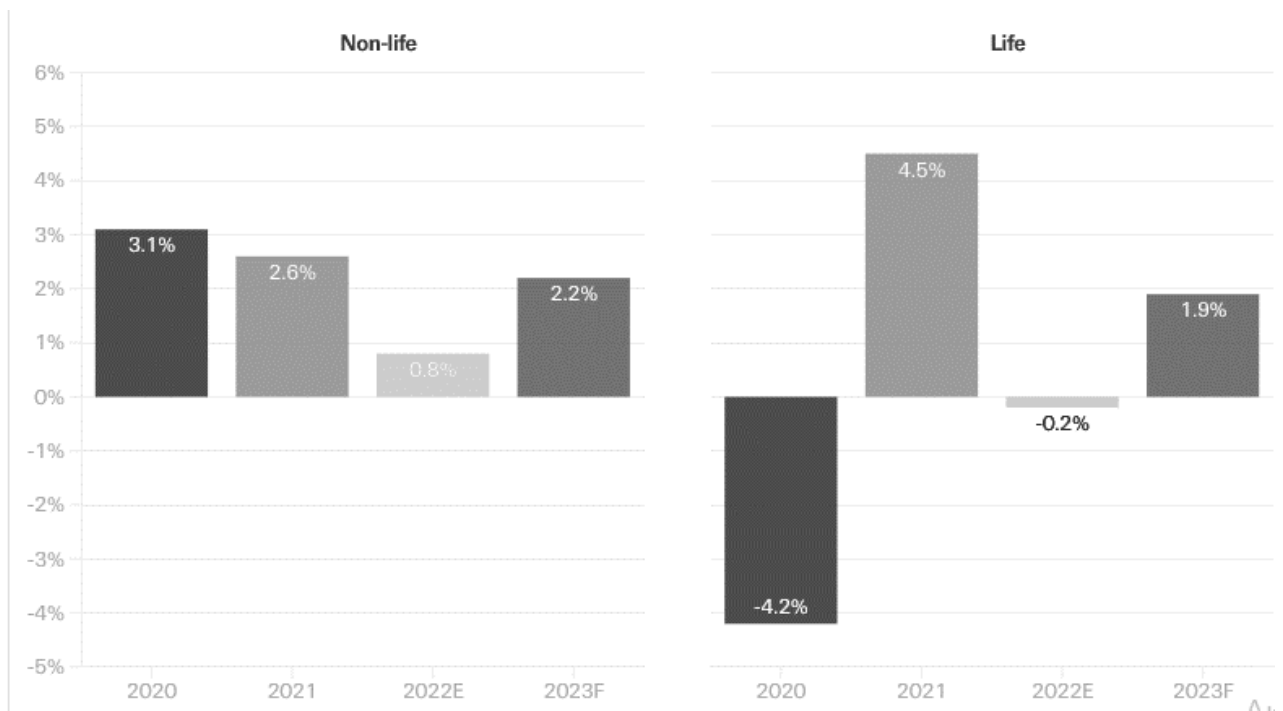

Рис. 2.3. Рівень премій 2020–2023F, non-life and life [14]

Для досягнення таких результатів у сфері страхування було внесено та запроваджено різноманітні інноваційні засоби та технології. Розглянемо, які саме зміни були внесені в різних країнах світу у сфері страхування.

В умовах коронакризи страхові ризики стали надзвичайно актуальними: переривання роботи або втрата бізнесу, підвищений ризик втрати здоров'я та працездатності працівників. Щоб вирішити ці проблеми, координувати заходи та поліпшити страховий захист в умовах пандемії, в Європейському Союзі була створена міжвідомча робоча група, в якій взяли участь 10 генеральних дирекцій ЄС та Європейський орган з нагляду за страховими та професійними пенсійними фондами (EIOPA).

Одним з завдань, над яким працювала ця робоча група, було розроблення сучасних страхових продуктів, включаючи страхування від переривання роботи бізнесу незалежно від причин. Створення інноваційного страхового продукту, який відповідав би потребам ринку та був доступним для страхувальників, є однією з ключових задач страховиків. [59].

Досвід страхових компаній Франції в умовах пандемії COVID-19 підкреслив необхідність не лише розробки новітніх страхових продуктів, але й суттєвого підвищення якості цих продуктів. Зокрема, французькі страховики прийшли до висновку про важливість підвищення вимог до страхових продуктів з позиції їхньої актуальності, гнучкості у цінуванні, мобільності та прозорості.

Проте, через пандемію складніше було проводити продажі та рекламувати продукти на ринку. Тому стала актуальною необхідність у поліпшенні засобів комунікації між страховиками та страхувальниками за допомогою сучасних технологій, спрощення процесу врегулювання страхових випадків та надання можливості страхувальнику керувати своїм полісом.

Крім того, французькі страховики працюють над активізацією співпраці зі страховими та нестраховими посередниками, визначаючи нові вимоги до цієї співпраці та збільшуючи фінансову підтримку. Сучасна парадигма страхового бізнесу Франції ґрунтується на відповідальності та активній підтримці клієнтів, а також дотриманні соціальних цінностей країни. [6].

В цих умовах суттєво підвищилась значимість сучасного андерайтингу, роль якого виходить далеко за межі автоматизації збору та обробки інформації. Для підвищення ефективності андерайтингу страховики світу використовують можливості штучного інтелекту, альтернативних джерел даних та більш досконалих моделей прогнозування. Китайська компанія Ping An Life Insurance Company за допомогою розробленої розумної платформи андерайтингу суттєво підвищила ефективність управління ризиком. У 2019 р. ця компанія обслуговувала 18 млн страхувальників та продала 96% полісів за допомогою автоматичного андерайтингу, скоротивши середній час виконання операції з 3,8 дня до 10 хвилин [12].

Умови карантинних обмежень та значне збільшення страхових виплат призвели до того, що переважна кількість розгляду страхових вимог відбувається віртуально, що в свою чергу призвело до збільшення кількості

випадків шахрайства. Це вимагає від страховиків світу вирішити важливе завдання - вдосконалення методів виявлення фактів шахрайства.

З метою запобігання непідтвердженим виплатам та підвищення прозорості та ефективності цього процесу страховики використовують новітні технології. Проте, сучасних технологій виявилось недостатньо, і виникла потреба у створенні інтегрованої партнерської системи, яка б всебічно оцінювала обробку даних, пов'язаних з страховими вимогами.

Прикладом цього підходу стали страховики Німеччини та Великої Британії, які об'єдналися з компанією Carpe Data (The next generation Data Company for Insurance), яка спеціалізується на перетворенні даних в передбачувану та ефективну інформацію та автоматизації всього процесу страхування. Цей підхід допомагає покращити виявлення шахрайства та забезпечити більшу надійність та точність в страховому секторі. [40, с 78]. У зв'язку з введенням карантинних обмежень в 2020-2021 роках, страхові компанії були змушені впровадити новий режим роботи для свого персоналу. Деякі з них здійснили звільнення частини персоналу, обмежили заробітню плату та компенсації. Це призвело до необхідності вирішення ряду проблем, таких як впровадження віртуальних робочих місць, організація роботи "гібридного" персоналу та формування нової ідеології віддаленої роботи.

Для більш ефективного управління персоналом в умовах пандемії страховики використовували адаптивні технології. Вони завантажили на мобільні пристрої своїх працівників додатки, які регулюють офісну роботу, відстежують діяльність працівників та їхні контакти. Наприклад, компанія Nationwide Insurance в США вклала довгострокові технологічні інвестиції для закриття офісів та переходу на віддалений режим роботи для 98% свого персоналу. У 2020 році американська компанія Prudential Financial розпочала використовувати хмарні технології Vlocity на базі Vitech як основну платформу для адміністрування бізнесу. Деякі страхові компанії також впровадили гібридний режим роботи, який об'єднує віддалену та офісну роботу та є гнучким і адаптивним до ситуації на ринку. [40, с 79].

Коронакриза посилила існуючі проблеми у страховій галузі, змусила страховиків будувати новітню бізнес-модель, адекватну до вимог ситуації в економіці країн та на фінансових ринках. Уже зараз можна вказати на те, що сформовані бізнес-моделі у страховому секторі суттєво не змінюватимуться і не повернуться до попереднього стану.

Американські бізнес-структури інтернет-страхування включають традиційні страхові компанії, посередницькі інтернет-платформи, сторонні платформи та професійні інтернет-страхові організації.

Інтернет-страхування відноситься до страхової діяльності страхових організацій, які використовують Інтернет для укладання договорів страхування та надання страхових послуг. За формою бізнесу його можна розділити на: 1) традиційну інформатизацію страхових компаній; 2) професійну посередницьку платформу онлайн-маркетингу; 3) сторонню платформу електронної комерції; 4) онлайн-агентство з частковою зайнятістю; 5) професійний Інтернет.

Таблиця 2.6.

Аналіз бізнес-форм інтернет-страхування США

Категорія	Форми проявлення	Особливості	Приклад
Інформатизація традиційних страхових компаній	Інтернет-платформа, незалежно керована страховими компаніями, для продажу страхових послуг	Кількість клієнтів величезна, впізнаваність бренду цільової групи клієнтів висока, а кількість відвідувань офіційних веб-сайтів велика. Він не обмежений офлайн-каналами продажів, процедури продажів прості, а продукти, що продаються через Інтернет, суворо стандартизовано.	Amida Care, Ping An Insurance
Інтернет-посередницька платформа	Платформа інтернет-продажів з ліцензією страхового брокера	Розробка сценаріїв страхування, щоб допомогти страховим компаніям точніше залучати групи користувачів. Співпраця з більшістю страхових компаній, щоб продавати безліч страхових продуктів через Інтернет.	Huize.com, MetLife
Стороння платформа електронної комерції	Страхові компанії співпрацюють із	Страхові компанії надають продукти, сторонні	UnitedHealth Group, Suning insurance

	сторонніми компаніями електронної комерції для ведення страхового бізнесу на сторонніх веб-сайтах електронної комерції.	платформи надають Інтернет-технології та кількість користувачів, які можуть швидко накопичувати ресурси клієнтів.	
Мережеве часткове агентство	Інтернет-платформа за сумісництвом	Нестрахові компанії, такі як банки, авіакомпанії та туристичні агенти продають супутні продукти через свої офіційні веб-сайти, а продані страхові продукти пов'язані з основним бізнесом. Процедури прості, а масштаби бізнесу невеликі.	Ctrip.com, Progressive Corporation
Професійна інтернет- страхова компанія	ліцензія на ведення бізнесу в інтернет страховій компанії	Всі види діяльності, такі як консультації з продуктів, продажу, страхування та врегулювання претензій, здійснюються в Інтернеті, і немає фізичних магазинів в автономному режимі.	ZhongAnonline

Можна зробити висновки, що завдяки цифровим технологіям інтернет-страховий бізнес диверсифікований, пропонуючи безліч страхових продуктів і накопичуючи величезні клієнтські ресурси, що значно підвищило їхню задоволеність. У той же час зросли і доходи від страхових внесків в Інтернеті, значно збільшився операційний прибуток великих страхових компаній.

Цифрова трансформація страхування потребує професійних талантів. Цифрова трансформація страхування вимагає використання великої кількості статистичних даних та інформаційних технологій, тому страхова галузь повинна звернути увагу на проблему недостатнього кадрового резерву в новій ситуації. У міру поглиблення цифрової трансформації страхові компанії зіткнуться з відсутністю оцифрування.

Це пов'язано з комплексним використанням біотехнологій, розпізнавання зображень, штучного інтелекту, великих даних та інших технологій під час оцифрування страхування.

Таким чином страхові компанії повинні свідомо створювати команду цифрової платформи. З одного боку, вони мають активно розширювати коло вербувальників. Їм більше не слід використовувати вузьке бачення та набирати лише таланти на рівні страхування. Вони мають бути активними для тих, хто займається програмуванням, застосовувати таланти з досвідом роботи у галузі науки та техніки.

З іншого боку, необхідно активно проводити навчання цифрової трансформації існуючого персоналу та своєчасно вносити корективи у планування їхньої кар'єри та службову атестацію. Оскільки цифровізація страхування розвивається у глобальному масштабі, страхові компанії також повинні розглянути можливість формування корпоративної культури з цифровою моделлю в процесі завершення цифрової трансформації.

Цифрове страхування замінює традиційне страхування.

Цифровізація страхування може спонукати страхову галузь оптимізувати свій бізнес і підвищити ефективність, але все ж таки потрібен час, щоб злитися з традиційним страхуванням. На традиційні методи продажів, які покладаються на страхових агентів чи посередників, впливатимуть методи покупки через цифрові канали. За допомогою Інтернету клієнти відкрили канали страхових компаній. Практично всі процедури спрощуються від покупки, продовження до подачі претензій, і ці процеси можна спростити за допомогою цифрових процедур, показуючи, що оцифрування страхування дозволяє клієнтам уникати громіздких претензій. У ході цього процесу страховим компаніям необхідно розумно вирішити проблеми, пов'язані зі змінами змісту роботи галузевих практиків, викликаними змінами в традиційному страхуванні.

Однак не зважаючи на важливість використання технологій на глобальному InsurTech секторі у другому кварталі 2023 року спостерігалось значне скорочення нового фінансування стартапів до 916,7 мільйона доларів,

що на 34% менше порівняно з вражаючими 1,39 мільярда доларів, зафіксованими в попередньому кварталі, це падіння підштовхнуло загальний квартальний обсяг фінансування нижче позначки в мільярд доларів вперше за три роки. InsurTech зараз перебуває на вторинній фазі, зосередженій на вигідних результатах, а не на цифровій узурпації та швидких готівкових коштах». Перехід від підходу, орієнтованого на технології, до стратегії, орієнтованої на результат, завдяки швидкому застосуванню існуючими страховиками технологічних досягнень. Очікується, що ця зміна прокладе стартапам ключову роль у підтримці традиційних страховиків за допомогою інноваційних технологічних рішень [35].

Висновки до розділу 2

Страховий ринок України розвивається, але має обмежену популярність серед населення. На ринку страхових послуг України діють законодавчі норми та регулюючі органи, але існує потреба в удосконаленні регулятивного середовища для підвищення надійності страхових компаній та захисту інтересів клієнтів. На даний час цифровізація в Україні на початковому етапі. Деякі страхові компанії почали використовувати онлайн-платформи для продажу полісів та обслуговування клієнтів, але цей процес далекий від повної інтеграції цифрових рішень. Багато страхових компаній працюють за традиційними моделями однак постерігається тенденція до розвитку нових страхових продуктів та послуг для привернення клієнтів.

Цифровізація страхового ринку є глобальним трендом і вже виявилася успішною в багатьох країнах. Ось деякі практичні приклади та вивчені ними стратегії полягають в наступних рішеннях:

- Онлайн-продаж і обслуговування;
- Використання аналітики даних;
- Розумні страхування (telematics);
- Цифрові робочі процес;
- Блокчейн для страхування;
- Мобільні додатки і штучний інтелект;
- Співпраця з іншими галузями.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ЦИФРОФІЗАЦІЇ СТРАХОВОГО РИНКУ

3.1. Основні напрямки удосконалення функціонування страхового ринку України та оптимізації управління страховими ризиками в умовах сучасних викликів

Як вже зазначалося, цифровізація являє собою сучасну тенденцію всього суспільного розвитку, засновану на цифровій трансформації будь-якої інформації. А так як інформація – будь-які відомості, повідомлення і дані, що є одним з основних сучасних ресурсів, використовуваних у господарській діяльності, значущість яких постійно зростає, то це означає, що цифровізація впливає практично на всі сторони життя, в тому числі на процеси, що відбуваються в економіці. Необхідність розвитку і використання цифровізації і сучасних цифрових технологій в українській економіці, в тому числі на фінансовому ринку, підтверджується актуальними нормативними та проектними документами, стратегіями, зокрема:

- Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року: В цій стратегії визначені шляхи підвищення фінансової стабільності страхових компаній та розвитку їхньої фінансової інфраструктури. [41]
- Стратегія розвитку FinTech в Україні до 2025: Ця стратегія включає плани щодо впровадження інноваційних фінтех-рішень в страхуванні, таких як цифрові платформи та технології блокчейн[46].
- Біла книга "Майбутнє регулювання ринку страхування": Цей документ може визначати ключові аспекти регулювання страхового ринку в контексті розвитку цифрових технологій та створення стійкої екосистеми[45].

Спільна робота страхових компаній, регуляторів, технологічних партнерів та інших учасників ринку є ключовою для досягнення успіху в розвитку страхової екосистеми. Перехід до цифрових технологій та створення

стійкої екосистеми може покращити доступність та якість страхових послуг для клієнтів та сприяти розвитку фінансової стабільності в галузі страхування.

Удосконалення функціонування страхового ринку України може включати в себе різні напрямки та заходи для покращення регулювання, безпеки, доступності та конкурентоспроможності цієї галузі. Основними напрямками удосконалення страхового ринку України є:

1. Регулювання і законодавство:

- Зміцнення нагляду та регулювання: покращення системи нагляду та регулювання страхових компаній, зокрема, збільшення ефективності роботи Національної комісії, що здійснює державний фінансовий нагляд у сфері ринків фінансових послуг.

- Адаптація законодавства до міжнародних стандартів: вирівнювання українського законодавства з міжнародними стандартами і практиками страхування для залучення іноземних інвесторів та підвищення довіри до страхових компаній України.

2. Технологічні інновації:

- Цифрова трансформація: впровадження сучасних інформаційних технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн та інші, для поліпшення обслуговування клієнтів, оптимізації процесів та зменшення ризиків.

- Онлайн-продажі: розширення можливостей онлайн-продажів страхових продуктів та послуг, щоб полегшити доступ до страхового захисту для клієнтів.

3. Безпека та боротьба з шахрайством:

- Заходи проти шахрайства: вдосконалення механізмів виявлення та запобігання страховому шахрайству, що сприяє зниженню страхових втрат та підвищенню довіри споживачів.

- Кіберстрахування: розвиток кіберстрахування та захисту від кіберзагроз, оскільки ця галузь стає все важливішою в епоху цифрової трансформації.

4. Доступність та освіта:

- Збільшення освіти клієнтів: підвищення рівня фінансової грамотності серед населення для розуміння важливості страхування та вибору належного страхового захисту.
- Розвиток страхових продуктів для всіх шарів населення: створення страхових продуктів, які будуть доступними і привабливими для різних соціальних груп населення.

5. Конкуренція та інновації:

- Збільшення конкуренції: сприяння збільшенню конкуренції на ринку страхування для підвищення якості та доступності страхових послуг.
- Інноваційні підходи: сприяння розвитку інноваційних страхових продуктів і послуг, які відповідають потребам сучасного споживача.

Ці напрямки можуть сприяти покращенню ефективності та розвитку страхового ринку України, забезпечуючи якісний страховий захист для клієнтів і сприяючи стабільності та конкурентоспроможності цієї галузі.

На сучасному страховому ринку головними напрямками цифровізації є кілька важливих тенденцій: інтернетизація, індивідуалізація і діджіталізація страхової діяльності.

Інтернетизація – передбачає активне використання Інтернету для всіх аспектів страхової діяльності, включаючи продаж страхових полісів, обслуговування клієнтів і управління ризиками. Інтернет-платформи дозволяють клієнтам зручно вибирати та купувати страхові продукти онлайн. Процес інтернетизації в страховій діяльності здійснюється страховими компаніями не лише шляхом продажу страхових послуг через Інтернет, а також збором інформації про страхувальників через мережу та врегулюванням страхових випадків через Інтернет.

Основними факторами, що впливають на інтернетизацію страхового ринку є:

- ✓ Зростання кількості користувачів Інтернету і осіб, які виконують операції Інтернет-комерції.

✓ Введення законодавчих норм, що регулюють взаємодію між страховиками та страхувальниками через Інтернет.

✓ Збільшена рентабельність продажів страхових послуг через Інтернет та врегулювання страхових випадків через цю платформу.

✓ Активне використання страховими компаніями технологій Big Data для персоналізації страхових послуг, їхньої пропозиції та врегулювання страхових збитків.

Індивідуалізація – сучасні технології дозволяють страховим компаніям створювати індивідуальні страхові рішення для кожного клієнта на основі їхнього страхового профілю та потреб. Аналітика даних і алгоритми визначають страховий ризик і пропонують персоналізовані рішення. Індивідуалізація економічних відносин на страховому ринку включає в себе створення індивідуальних страхових пропозицій для клієнтів, відхід від масових стандартизованих продуктів та використання великих баз даних, нових виробничих технологій і бездротового зв'язку для збору розширеного набору даних про страхувальників і об'єкти страхування. Індивідуалізація також передбачає індивідуальну оцінку ризику, що базується на збільшенні обсягу інформації, яка збирається про страхувальника і об'єкт страхування, і формування індивідуальних страхових пропозицій на основі запиту клієнта.

Для збору інформації про страхувальників і об'єкти страхування використовуються автоматизовані пристрої, такі як телематика і телемедицина, які надають розширений набір показників, які необхідні для передконтрактної оцінки ризику.

Однак індивідуалізація також має свої проблеми:

- Недостатнє вивчення впливу зібраних показників на ризик.
- Ризик надмірної мінімізації через більш точну оцінку і зменшення розміру страхових ставок.

Діджіталізація – означає повну цифрову трансформацію внутрішніх процесів страхової компанії, включаючи автоматизацію підписання договорів,

обробку збитків і внутрішню комунікацію. Діджіталізація покращує ефективність та швидкість обслуговування клієнтів.

Ці тренди підкреслюють важливість адаптації страхових компаній до цифрового середовища для забезпечення більшої доступності, ефективності та зручності для клієнтів.

Сучасний розвиток страхової галузі передбачає впровадження передових цифрових технологій, які супроводжуються такими нововведеннями, як можливість купівлі страхових полісів «в один клік», відмова від використання паперової документації. На цьому етапі цифрова трансформація суттєво змінює традиційні бізнес-процеси страхових компаній через необхідність перетворення страхових продуктів у електронну форму, розширення можливостей онлайн-сплати страхових внесків, використання даних "big data", впровадження систем "Internet of Things" для збирання даних з об'єктів, а також використання чат-ботів для обслуговування страхових договорів і врегулювання збитків. Серед ключових бізнес-процесів страхових компаній, які піддаються цифровізації, можна виділити продаж страхових продуктів, розгляд страхових вимог, ведення фінансового та податкового обліку, оцінку ризиків, обробку документів і їх обмін. [64]

Оптимізація управління страховими ризиками є важливою для страхових компаній, оскільки сучасні виклики можуть бути надзвичайно складними та непередбачуваними. З метою оптимізації управління страховими ризиками можна реалізувати різноманітні стратегії, що ґрунтується на цифрових технологіях:

1. Аналіз ризиків:

- Розробка цілеспрямованої системи аналізу ризиків: важливо мати в розпорядженні потужні інструменти та методи аналізу ризиків для ідентифікації та оцінки потенційних ризиків.
- Реальний час та передбачення: використання передових технологій та аналітичних методів для виявлення ризиків у реальному часі та передбачення можливих подій.

2. Диверсифікація ризиків:

- Портфельне управління: розподіл ризиків між різними видами страхових продуктів і географічними ринками, що дозволяє знижувати концентрацію ризику.

- Перестрахування: використання перестрахових послуг для обмеження потенційних втрат у випадку масштабних подій.

3. Керування ризиками в реальному часі:

- Моніторинг та реакція: постійний моніторинг страхових ризиків та негайна реакція на зміни у реальному часі.

- Автоматизовані системи: використання автоматизованих систем управління ризиками для швидкого та точного реагування на події.

4. Розвиток ризикових стратегій:

- Розробка ризикових стратегій: розробка конкретних стратегій управління ризиками, які включають в себе дієві заходи та сценарії відповіді на різні ризикові події.

- Тестування і симуляції: проведення тестів та симуляцій для перевірки ефективності ризикових стратегій перед їх реальним застосуванням.

5. Ефективна комунікація:

- Внутрішні комунікації – це взаємодія та обмін інформацією всередині страхової компанії між різними відділами, командами та співробітниками. Ефективні внутрішні комунікації допомагають забезпечити координацію роботи, обмін найкращими практиками, розуміння стратегічних цілей та завдань компанії.

- Зовнішні комунікації – це спілкування страхової компанії зі своїми клієнтами, регуляторами, інвесторами, посередниками, постачальниками та іншими стейкхолдерами. Зовнішні комунікації включають в себе маркетинг, рекламу, обслуговування клієнтів та звітування перед регуляторами та іншими зацікавленими сторонами.

- Кризисна комунікація – це спеціальна форма комунікації, яка активується в разі великих страхових подій або кризових ситуацій. Вона включає в себе розробку планів дій та повідомлень для спілкування зі ЗМІ, клієнтами та громадськістю, з метою збереження репутації та довіри клієнтів у найскладніших ситуаціях.

6. Навчання та розвиток персоналу:

- Професійний розвиток - забезпечення навчання та підвищення кваліфікації працівників, особливо тих, які працюють у сфері управління ризиками. Персонал повинен бути добре обізнаним з сучасними методами та підходами до оцінки, управління та мінімізації ризиків. Це може включати участь у тренінгах, семінарах, вебінарах та отримання професійних сертифікатів.

- Симуляційні навчання – використовується для навчання персоналу реагуванню на надзвичайні ситуації або кризові ситуації. Вони дозволяють працівникам навчитися ефективно працювати в стресових умовах та приймати швидкі та обдумані рішення в складних ситуаціях. Симуляції можуть бути виконані на базі реальних подій або в імітаційних умовах.

Оптимізація управління страховими ризиками є постійним процесом, який вимагає впровадження нових технологій, стратегій та навичок. Сучасні виклики можуть бути непередбачуваними, але добре підготовлені страхові компанії можуть зменшити свої втрати та підтримати стабільність в умовах змін та нестабільності.

Запровадження цифрових технологій крім переваг несе у собі деякі ризика та застереження для функціонування страхових компаній та ринку загалом. [64]

Можливості, які вкладаються в цифрові технології, ще не використовуються в повному обсязі. Розширення їх використання у сфері страхування є важливим напрямком для розвитку цієї галузі. Зокрема, завдяки цифровим технологіям можна:

а) розширити можливості інформування громадськості про страхові компанії і послуги, які вони надають;

б) покращити методи взаємодії між страховиками та клієнтами в процесі продажу та надання страхових послуг;

в) використовувати більш ефективні процедури для збору інформації, яка потрібна для оцінки ризиків, що беруться на страхування, і для управління наслідками страхових подій;

г) використовувати нові методи зберігання та передачі необхідної інформації зацікавленим сторонам.

Таким чином, використання цифрових технологій дозволяє знизити витрати страхових компаній на укладання та обслуговування страхових угод і зменшити вартість страхових послуг. Це робить їх більш доступними і зручними для клієнтів завдяки покращенню швидкості та якості обслуговування. Це, в свою чергу, сприяє збільшенню інтересу до страхування і призводить до зростання обсягу страхових операцій.

Серед напрямків інтернетизації в страхуванні можна виділити:

- Поширення інформації про страхові компанії та надані ними страхові послуги серед клієнтів.
- Онлайн продаж страхових послуг.
- Збір інформації про страхувальників.
- Ефективна обробка страхових випадків.
- Створення каналів для зворотного зв'язку між страховиками та страхувальниками [27].

Узагальнюючи, розвиток взаємодії між страховиками і страхувальниками, через більше широке використання електронних каналів продажу та перехід до електронного обігу документів у супроводі страхових угод, включаючи врегулювання збитків, є важливим напрямком впровадження цифрових технологій на страховому ринку. Це може бути зручним та легким способом привернення нових клієнтів для страхових організацій та збереження поточних клієнтів. Крім того, перехід до електронного документообігу надасть

страховим компаніям можливість збирати цінну інформацію про клієнтів і мати безпосередній доступ до них, що дозволить страховикам розвивати прямі продажі страхових продуктів.

3.2. Перспективи запровадження цифрових технологій на страховому ринку

Цифровізація виступає одним із драйверів розвитку страхового ринку, як у всьому світі, так і в Україні. Впровадження сучасних цифрових продуктів і технологій дає страховим організаціям ряд конкурентних переваг, серед яких - збільшення швидкості прийняття рішень, нові можливості для розширення портфеля, більш точна оцінки ризику та виявлення шахрайства та ін. Головною метою впровадження інноваційних технологій для окремого страховика стає, насамперед, вдосконалення страхових продуктів і послуг, а також підвищення ефективності його бізнес-процесів. Для всього страхового ринку цифровізація стає потужним фактором підвищення його конкурентоспроможності .

Застосування цифрових технологій дозволяє істотно підвищити ефективність багатьох процесів у страховій діяльності. В сучасному світі розвитку ринку страхових послуг особливо важливим є використання технології блокчейн. Протягом останніх років загальні інвестиції в блокчейн-стартапи у всьому світі перевищили 800 мільйонів доларів. Провідні страхові компанії, такі як AXA, Generali і Allianz, розпочали інвестування в блокчейн-ініціативи. [16].

За прогнозами Deloitte, які були представлені під час Всесвітнього економічного форуму, найближчими роками приблизно 10% світового ВВП можуть знаходитися в блокчейн-системах. А до 2025 року, відповідно до цього дослідження, близько 58% бізнес-проектів може використовувати біткоїн і технологію блокчейн. [14].

Дослідження, проведене компанією Z / Yen за підтримки PwC, свідчить про те, що ринок страхування позитивно сприймає впровадження block-chain-рішень [11].

Потенціал технології блокчейн у сфері фінансових послуг є величезним. Недавні оцінки від фахівців з PwC підтверджують це. Впровадження систем блокчейн в банківській сфері, зокрема в процесі попередньої перевірки клієнтів та боротьби з відмиванням грошей, може призвести до економії в розмірі 2,5 мільярдів доларів. Ця економія становить частину з загальних 10 мільярдів доларів, які щорічно витрачаються на обробку інформації в цьому секторі. [18, с. 15].

Однак цими потенційними вигодами інтерес страхового сектора до block-chain не обмежується. Технологія блокчейн має потенціал стати ключовою для зміни підходів в страховій галузі. Вона сприяє зниженню витрат та підвищенню ефективності процесів, а також може радикально змінити методи роботи в цій індустрії, що сприятиме зростанню прибутку і розвитку сектора. Споживачів страхових послуг обслуговуватимуть угоди на основі блокчейну, усуваючи необхідність посередників і забезпечуючи точний облік документів. Це також дозволить створити єдину глобальну та надійну базу даних, якої раніше не існувало.

Компанії, такі як Z / Yen і PwC, зауважують, що блокчейн може покращити взаємовідносини між страховиками, споживачами, регуляторами і бізнес-партнерами. Ця технологія може сприяти прискоренню процесу прийняття рішень і підвищити точність обміну даними в цих відносинах. [11].

Використання технології блокчейну дійсно може оптимізувати процес оформлення страхових портфелів і поліпшити управління страховими виплатами. Створений за допомогою блокчейну портфель зможе автоматично регулювати страхові виплати в режимі реального часу, збільшуючи при цьому рівень анонімності та захисту даних про здоров'я. Технологія блокчейн також може використовуватися для захисту медичних документів від неправомірних змін або фальсифікації. Медичні документи можна буде підписувати за допомогою алгоритму SHA-256, який перетворює підпис в біткоїн-адресу. Після цього оригінальність документа можна буде перевірити в блокчейні

біткоїну. Такі заходи допоможуть попередити маніпулювання даними і збільшать довіру до наукових досліджень і страхових компаній. [10, с. 512].

Розглядаючи можливості застосування великих даних в страхуванні, дійсно важливо взяти на увагу зарубіжний досвід впровадження технології блокчейн в страхування. На сьогоднішній день можна виділити декілька основних напрямків впровадження блокчейну на українському страховому ринку:

- Поліпшення зацікавленості клієнтів: Використання блокчейну може покращити співробітництво між страховиками і клієнтами. Ця технологія дозволяє забезпечити більшу прозорість та впевненість в операціях страхового ринку, що робить його більш привабливим для клієнтів.
- Пропозиції нових економічно вигідних продуктів для ринків, що розвиваються: Блокчейн може створювати умови для розвитку нових страхових продуктів, які були б особливо вигідні для ринків, що розвиваються. Наприклад, мікрострахування або страхування на основі блокчейн може бути доступним і вигідним для більш широкого кола клієнтів.
- Розробка страхових продуктів, пов'язаних з "Інтернетом речей" (IoT): Технологія блокчейн може бути використана для створення і впровадження страхових продуктів, пов'язаних з "Інтернетом речей". Наприклад, страхування автотранспорту на основі даних, зібраних з автомобілів через IoT-сенсори, може бути більш точним і справедливим за допомогою блокчейну.

Впровадження блокчейну в страхову галузь може сприяти її розвитку та зростанню прибутків, покращуючи взаємодію між усіма учасниками ринку і розширюючи можливості для нових продуктів та послуг. [1].

Застосування технології блокчейн може сприяти покращенню інтересу клієнтів до послуг компанії і забезпечити більший контроль клієнтів над своєю особистою інформацією. Використання блокчейну для обробки даних клієнтів може допомогти знизити адміністративні витрати, покращити точність та надійність даних, спростити управління страховими вимогами та забезпечити

безпечну передачу медичних даних. Усі ці аспекти можуть підвищити довіру клієнтів до страхових компаній і покращити якість обслуговування [1].

Ще одним перспективним напрямком впровадження технології блокчейн в страхуванні є створення єдиної бази страхових історій. Однак, успішне впровадження блокчейну в страховий бізнес на глобальному рівні обмежують різні фактори.

По-перше, можливі технічні обмеження та питання щодо прозорості та взаємодії рівноправних учасників системи. Важливо розробити стандарти та протоколи для блокчейну в кожній галузі страхування.

По-друге, нормативно-правове регулювання, конфіденційність і оподаткування також є факторами, які треба враховувати при впровадженні блокчейну в страхуванні.

По-третє, розвиток страхового ринку в Україні теж залежить від впровадження нових інформаційних технологій. Вже зараз в Україні з'являються страхові стартапи, і законодавство дозволяє укладати договори страхування у формі електронного документа, що розширює можливості електронної комерції в страховому бізнесі.

Серед InsurTech-продуктів, які вже присутні на ринку, можна виділити такі компанії, як Alfa Protection, INSART, Цивілін, EWA. Ці інноваційні продукти можуть сприяти розвитку страхового ринку та покращенню якості страхових послуг в Україні. [16].

Цифрова трансформація в страховій галузі в Україні проявляється через використання сучасних технологій на офіційних вебсайтах страхових компаній. Наприклад, 23% страхових компаній, які працюють у сфері ризикового страхування, вже створили страхові калькулятори на своїх офіційних вебсайтах. Ці калькулятори дозволяють потенційним клієнтам розрахувати вартість страхового полісу онлайн.

Також важливим аспектом цифровізації є створення онлайн-магазинів страхових компаній, де клієнти можуть придбати різні види страхування онлайн, включаючи страхування майна, туристичне страхування, КАСКО,

страхування здоров'я та від нещасних випадків. Можливість онлайн-оплати також активно впроваджується страховими компаніями у співпраці з банками. [22].

Деякі страхові організації вже реалізували можливість створення онлайн-кабінетів для своїх клієнтів. У таких кабінетах клієнти можуть переглянути список діючих страхових договорів, відстежувати сплату страхової премії та знаходити інформацію про наступні платежі. Проте, поки що ця можливість доступна лише в обмеженому числі страхових компаній, і їх частка становить всього 9%.

Ця цифрова ініціатива спрямована на полегшення взаємодії клієнтів із страховими компаніями та покращення доступу до інформації про їх страхові поліси. Хоча поки що це єдині відсотки, це свідчить про те, що галузь страхування поступово рухається в напрямку цифрової трансформації та полегшення обслуговування клієнтів через онлайн-платформи [78, с. 277].

Впровадження хмарних технологій стає актуальним і для страхових компаній в Україні. Наприклад, ПрАТ "Страхова компанія "УНІКА" реалізує свою діяльність у хмарному середовищі De Novo. Ця ініціатива свідчить про те, що страхові компанії розуміють важливість використання сучасних технологій для оптимізації своєї діяльності та покращення обслуговування клієнтів.

Хмарні технології дозволяють зберігати та обробляти дані в безпечному та доступному способі, а також спрощують роботу з великим обсягом інформації. Це може призвести до підвищення ефективності роботи страхових компаній та покращення їхнього обслуговування клієнтів. [72].

Досліджуючи веб-сайти страхових компаній, важливо відзначити, що багато з них надають посилання на свої мобільні додатки. На сьогоднішній день такі додатки є у таких страхових компаній, як ПрАТ "Страхова компанія "УНІКА", ПрАТ "Княжа вієнна іншуранс груп", ПрАТ "Інго Україна", ПрАТ "Українська акціонерна страхова компанія "Аска", ТОВ "Страхова компанія "Грінвуд лайф іншуранс", і багато інших.

Ці додатки страхових компаній допомагають клієнтам розрахувати вартість страхового поліса, здійснити онлайн-оплату страхової премії, записатися до лікаря та завантажити особисті документи для страхових виплат. Вони роблять процес отримання страхових послуг більш зручним і доступним для клієнтів.

Ще однією важливою цифровою ініціативою, що впроваджується на українському страховому ринку, є телематика. Телематика у страхуванні включає процес уточнення вартості страхового поліса для кожного окремого страхувальника за допомогою технічних пристроїв. Ця система моніторингу відстежує поведінку страхувальника і допомагає налагодити більш індивідуальні тарифи. [70, с. 33].

Телематичні пристрої, які передають інформацію до хмарного сховища для подальшого аналізу та відображення у мобільному додатку, є сучасною і удосконаленою технологією. Навіть не обов'язково встановлювати фізичний телематичний пристрій, оскільки можна використовувати спеціальний додаток на смартфоні для цієї цілі. На ринку страхування в Україні такі послуги надають страхові компанії, такі як ПрАТ "Страхова компанія "АРКС" страхування", ПрАТ "Українська акціонерна страхова компанія "АСКА", ПрАТ "Акціонерна страхова компанія "ІНГО Україна".

За даними цих страхових компаній, використання телематичних пристроїв може призвести до зниження страхового тарифу на 60%. [63].

Використання цифрових технологій у страховій сфері в Україні зазнає обмежень як об'єктивних, так і суб'єктивних. Серед них можна виділити наступні:

- Фінансові обмеження: брак коштів для розробки та впровадження цифрових систем та інфраструктури, такої як сервери, мережа, та їхнє підтримання та розвиток.
- Обмеження законодавства: наявність обмежень та нормативних актів, які регулюють цифрову сферу та інформаційний обмін, може обмежити можливості впровадження інновацій.

- Низький рівень інформаційного забезпечення: важливо підвищити рівень доступної інформації на страховому ринку та інтегрувати існуючі інформаційні ресурси страховиків в єдину систему. Також потрібно забезпечити взаємодію між інформаційними ресурсами страховиків та органів державної влади.

- Цифровий захист: забезпечення високого рівня цифрової безпеки є важливою задачею для захисту конфіденційної інформації і забезпечення довіри клієнтів до цифрових послуг.

- Зміни в податковому законодавстві: внесення змін до податкового законодавства для врахування сум страхових виплат як витрат страхових організацій може сприяти розвитку цифрових інновацій в страхуванні.

Основні завдання держави у розвитку страхового ринку включають захист прав споживачів, впровадження сучасних технологій, вдосконалення контролю, навчання кадрів, підвищення рівня страхової грамотності, забезпечення страхового та перестрахового захисту та підвищення ролі українського страхового ринку на міжнародному рівні.

Рівні впливу цифровізації на страхування

Особливості впливу цифровізації на страховий ринок можна простежити за наступними рівнями ринку: галузевий рівень, рівень страхової організації, рівень споживача страхової послуги – страхувальника.

Проникненню цифровізації в страхову сферу сприяють:

- нематеріальність страхової послуги;
- подання та оцінка страхової послуги у грошовій формі;
- фінансовий характер страхових операцій;
- розмаїття страхових продуктів;
- широке охоплення страхуванням території України;
- підвищення частки дистанційної взаємодії учасників страхування;
- використання електронного документообігу між учасниками страхування;

- поява можливостей використання в умовах цифровізації нових фінансових інструментів;
- поява і використання нових інформаційних цифрових технологій;
- формування цифрової страхової інфраструктури і т. д.

Успішному впливу цифровізації на страхування сприяє наявність передумов для протікання процесів цифровізації на рівні страхової галузі. Під ними розуміються ті сприятливі умови, присутні на страховому ринку, які сприяють цифровізації страхової діяльності. У страхуванні такими передумовами є:

- на галузевому рівні - великий обсяг інформації, а також потреба в інноваційних рішеннях, які можуть сприяти підвищенню ефективності функціонування всієї страхової галузі;
- на рівні окремої страхової компанії – прагнення кожного страховика підвищити ефективність власної діяльності, підкріплене усвідомленням і розумінням необхідності поліпшення бізнес-процесів, адаптації чинної бізнес-моделі до вимог цифровізації, бачення інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) як способу підвищення ефективності діяльності компанії, а також необхідність підвищення корпоративної культури на базі цифрової трансформації. Цьому сприятиме вже освоєне електронне ведення господарської діяльності, що припускає наявність автоматизації всіх бізнес-процесів страхової компанії або хоча б окремих автоматизованих систем, використання електронного сховища даних; доступність інформації та технологій її переробки і т. д.;
- на рівні споживача страхової послуги такою передумовою є реальне використання споживачами персональних комп'ютерів і інформаційно-телекомунікаційної мережі Інтернет.

В цілях підвищення ефективності впливу цифровізації на страхування необхідний аналіз можливих позитивних і негативних наслідків впливу цифровізації страхової діяльності на всіх її рівнях – рівні страхової галузі, страховиків, страхувальників та інших суб'єктів страхової інфраструктури.

До можливих позитивних наслідків впливу цифровізації на страхову сферу можна віднести, зокрема, наступне.

Так, наслідком цифровізації на рівні всього суспільства може бути, наприклад:

- поява економічного і соціального ефекту, обумовленого цифровізацією не тільки самих страхових послуг, але і способів їх доставки клієнтам,
- підвищення якості життя за рахунок поліпшення властивостей вже відомих страхових продуктів, а також за рахунок появи нових страхових продуктів, що обумовлено впливом цифровізації,
- виникнення нових бізнес-моделей у страхуванні, підвищують ефективність, прибутковість і конкурентоспроможність страхових операцій,
- підвищення для страховика і страхувальника прозорості страхових операцій, що дає можливість їх моніторингу,
- забезпечення доступності страхових продуктів,
- підвищення технологічності проведення всіх страхових операцій.

На рівні страхової галузі до можливих позитивних наслідків можна віднести:

- територіальне просування страхових послуг не тільки усередині України, але і за її межами,
- донесення потенційним клієнтам інформації про нових страхових послугах і реальне надання їм розширеного страхового захисту.

На рівні окремих страхових організацій та суб'єктів страхової інфраструктури до можливих позитивних наслідків цифровізації можна віднести:

- оптимізацію витрат на всіх етапах реалізації страхової та інвестиційної діяльності страховика,
- прискорення всіх бізнес-процесів,
- прозорість протікання страхового бізнесу,
- можливість виключення або хоча б зниження ролі посередників,

- вивчення реакції страхувальників на ті чи інші ринкові зміни,
- створення нових страхових продуктів,
- зменшення часу виведення нових страхових продуктів на ринок і т.

д.

Перераховані можливі позитивні наслідки впливу цифровізації насамперед визначаються тими новими технологічними можливостями, що вона дає:

- відмову від паперового документообігу,
- акумулювання більших обсягів страхових даних,
- автоматична обробка даних та їх аналіз,
- спільне використання страхової інформації різними суб'єктами страхового ринку,
- можливість проведення інтелектуальної і точкової аналітики,
- надання клієнту не тільки інформації, але і самої страхової послуги через Інтернет, тобто в режимі онлайн і т. д.

На рівні споживача страхової послуги позитивними наслідками впливу цифровізації можуть бути:

- використання комп'ютерів і мобільних засобів зв'язку,
- можливість доступу до всіх страхових операцій в режимі онлайн,
- можливість переходу на цифрову страхову послугу,
- безпека і прозорість цифровий страхової послуги,
- адекватність розміру страхової премії,
- розширений набір страхових послуг,
- можливе зниження вартості страхової послуги і т. д.

Негативні наслідки і ризики цифровізації для страхування

Сучасні фінансові технології справляють неоднозначний вплив на страховий ринок. Незважаючи на очікуваний тільки позитивний ефект, впровадження процесів цифровізації у страхування може супроводжуватися і можливими негативними наслідками.

Так, на рівні всієї страхової галузі, а також будь-якої страхової організації і суб'єктів страхової інфраструктури це може проявитися в наступному:

- низька ефективність наукових досліджень по створенню інформаційних технологій, що застосовуються в страхуванні,
- низький рівень впровадження вітчизняних розробок програмного забезпечення цифровізації страхування,
- відставання від провідних іноземних держав у створенні, розвитку та освоєння конкурентоспроможних інформаційних технологій, що застосовуються в страхуванні,
- відсутність кадрового забезпечення в сфері страхування з питань інформаційної безпеки,
- комп'ютерні злочини і т. д.

Для окремого споживача страхової послуги можливими негативними наслідками цифровізації можуть бути:

- недостатній рівень інформаційної безпеки,
- порушення прав людини, пов'язаних із збереженням, відкритістю і несанкціонованим використанням його особистої інформації,
- поява недовіри до цифровому середовищі взагалі і в страхуванні зокрема,
- комп'ютерні злочини стосовно споживача страхової послуги і т. д.

Крім того, в сучасних реаліях не можна не відзначити ті ризики, з якими може зіткнутися як вся страхова галузь, так і її окремі учасники в зв'язку з впливом війни на всю економіку України.

В цілях підвищення ефективності впливу цифровізації на страхову сферу однією з найважливіших завдань є визначення цих можливих негативних наслідків, а також розробка управлінських рішень щодо їх запобігання або зниження розміру збитку, обумовленого їх реалізацією.

Одним з підходів до управління можливими негативними наслідками впливу цифровізації на страхування, є використання ризиків як функції від двох

величин – розміру можливого негативного наслідки та ймовірності його реалізації.

Ризик - функція (імовірність реалізації можливого негативного наслідку; розмір від'ємного наслідку).

Більшість негативних наслідків цифровізації для страхового бізнесу можна оцінювати як можливі негативні наслідки, які можуть проявитися, а можуть і не дати про себе знати. Це є підставою того, що саме негативний наслідок описується не тільки розміром втрат, пов'язаних з ним, але і ймовірністю настання цих втрат.

На рівні страхової галузі до істотних негативних наслідків може призвести неврахування або недостатність врахування впливу цифровізації на суспільноекономічний розвиток всієї країни, а також неухважність до нових ризиків, які несе в собі цифровізація для всіх рівнів національної економіки. В останньому випадку під страховий захист не потраплять ризики, обумовлені цифровізацією, а реалізація цих ризиків і можливі негативні наслідки переведеуть в розряд вже наступивших негативних наслідків цифровізації .

Важливість для страхування оцінки ризиків впливу на нього цифровізації та управління ними пояснюється наступним. Як сегмент фінансового ринку страхування відчуває на собі не тільки позитивний, але і можливий негативний вплив цифровізації. Страхування за своєю суттю є інститутом соціальної та фінансової захищеності, а додавання ризиків, зумовлених впливом на нього цифровізації, знижує можливості надання такого захисту і може призводити до невиконання ним (страхуванням) своїх зобов'язань. Саме тому при оцінці впливу цифровізації на страхування передусім необхідно приймати до уваги можливі негативні наслідки її впливу на всі рівні страхової діяльності та описувати їх через ризики. Виявлені ризики повинні стати об'єктом управління, метою якого (управління) є посилення позитивного впливу цифровізації на страхову галузь за рахунок зниження або усунення цих ризиків.

Управління ризиками у сфері страхування, зумовлених впливом на неї цифровізації, передбачає, наприклад, їх наступну класифікацію.

Ризики цифровізації національного рівня, загальні для страхового бізнесу і держави. Вони пов'язані з:

- спільними викликами і загрозами цифровізації для держави і, як наслідок, для всього страхового бізнесу;
- залежністю розвитку українського страхового ринку від політики іноземних держав щодо українського страхування;
- неадекватним регулюванням страховою діяльністю в умовах цифровізації;
- недостатнім рівнем підготовки кадрів в області інформаційної безпеки страхового сегмента економіки, так і кадрів страхового ринку, які сприймають, розуміють і використовують нові інформаційні технології у страхуванні, обумовлені цифровізацією, і т. д.

Ризики, пов'язані з безпосереднім впливом цифровізації на страховий бізнес. Вони пов'язані з:

- можливим скороченням чисельності працюючих у страхуванні,
- зовнішнім інформаційно-технічним впливом на національну страхову інформаційну інфраструктуру,
- зростанням масштабів комп'ютерної злочинності у страхуванні, в тому числі міжнародної,
- відставанням від провідних іноземних держав у розвитку конкурентоспроможних інформаційних технологій, що застосовуються в страхуванні,
- появою нових інформаційних цифрових технологій, що використовуються в страхуванні,
- недостатньою ефективністю наукових досліджень, що проводяться у сфері страхування і пов'язаних зі створенням перспективних для страхового ринку нових страхових продуктів та інформаційних технологій,
- низьким рівнем впровадження у страхуванні вітчизняних розробок, які обумовлені цифровізацією,

- використанням електронного документообігу між учасниками страхування і т. д.

Ризики цифровізації страхової діяльності для окремої особи, яка бере участь у страхуванні. Вони пов'язані, зокрема, з:

- з незабезпеченістю і/або порушенням прав людини,
- порушеннями збереження цифрових даних користувача страхових послуг,
- недовірою громадян до цифровому середовищі страхового ринку,
- підвищенням частки дистанційної взаємодії учасників страхування і т. д.

Перераховані вище ризики тією чи іншою мірою можуть з'явитися і в інших сферах діяльності. Але є ризики, які обумовлені специфікою саме страхової діяльності - нематеріальністю страхової послуги; уявленням та оцінкою страхової послуги у грошовій формі; попередніми характером оплати послуги; фінансовим характером страхових операцій; появою можливостей використання в страхуванні нових фінансових інструментів і нових інформаційних цифрових технологій.

Можливість появи негативних наслідків впливу цифровізації на страхування, з одного боку, і в той же час бажання перетворити цифровізацію у чинник ефективного розвитку національного страхування, з іншого боку, припускають реалізацію наступних етапів, спрямованих на зменшення можливих негативних наслідків впливу цифровізації на страхову сферу:

- виявлення передумов цифровізації на українському страховому ринку;
- розробку програм посилення передумов цифровізації на українському страховому ринку;
- виявлення проблем переходу до цифрових технологій у страхуванні;
- розробку програм вирішення проблем переходу до цифрових технологій у страхуванні;

- визначення нових можливостей розвитку страхування, обумовлених впливом цифровізації, тобто виявлення можливих позитивних наслідків впливу цифровізації на український страховий ринок;
- вироблення і впровадження управлінських рішень (програм) по реалізації нових можливостей розвитку страхування, обумовлених цифровізацією;
- виявлення можливих негативних наслідків впливу цифровізації на страхування;
- вироблення і впровадження управлінських рішень (програм) щодо зменшення вже реалізованих негативних наслідків впливу цифровізації на страхування;
- ідентифікацію ризиків, обумовлених можливими негативними наслідками;
- вироблення і впровадження управлінських рішень (програм) щодо зниження або усунення ризиків цифровізації, обумовлених можливими негативними наслідками цифровізації для страхування.

Необхідно зазначити, що ці етапи повинні бути реалізовані на трьох рівнях – рівні всієї страхової галузі, окремого страховика або суб'єкта страхової інфраструктури, а також на рівні споживача страхової послуги – на рівні страхувальника. При цьому потрібно зауважити, що сам перехід до цифрових технологій у страхуванні також може бути пов'язаний з цілим рядом додаткових проблем людського фактора - наявність менталітету настороженого ставлення до всього нового, відсталість і небажання освоювати і створювати нове, корупція, так і економічного чинника - недостатня участь держави у процесі створення цифрової економіки; дефіцит інвестицій у нові цифрові технології; брак кваліфікованих кадрів в ІТ-сфері і т. д. Виявлення цих проблем та їх рішення також буде сприяти підвищенню ефективного впливу цифровізації на розвиток українського страхування.

Вплив цифровізації на клієнтоорієнтовану стратегію страховика

Ефективність страхової діяльності багато в чому буде визначатися тим, як страхові послуги, що надаються страховиком, будуть відповідати потребам клієнтів - страхувальників. У свою чергу, склад та рівень надання страхових послуг будуть залежати від стратегії, якої буде керуватися страховик.

Найбільшою мірою задачі задоволення потреб клієнта буде відповідати клієнтоорієнтована стратегія розвитку страхової компанії.

У загальному випадку під нею розуміється така стратегія розвитку страхової компанії, головним напрямком якої є орієнтація на споживача.

При визначенні змісту клієнтоорієнтованої стратегії страховика важливо розуміти, наскільки сучасний споживач страхових послуг відрізняється від традиційного, з яким страховики працювали до останнього часу.

Проведені в 2021-2022 рр. дослідження з використання інтернет-ресурсів показали наступне. 2021 р. характеризується наступним освоєнням цифрових технологій у світі :

- аудиторія інтернету становила 4,39 млрд осіб, що на 366 млн (9%) більше 2020 р.;
- у соціальних мережах було зареєстровано 3,48 млрд користувачів, що на 288 млн (9%) більше, ніж на початку 2020 р.;
- налічувалося 5,11 млрд унікальних мобільних користувачів, що на 100 млн (2%) більше, ніж у 2020 р.;
- вхід в соціальні мережі з мобільних пристроїв здійснювали 3,26 млрд осіб, що на 10% більше, ніж у 2020 р.

Основною тенденцією останніх років є зростання мобільного інтернету. Так, до початку 2021 р. частка користувачів інтернету на мобільних пристроях досягла 61%, у той час як до початку 2020 р. цей показник становив 56%.

Представлені дані підтверджують думку фахівців про те, що в Україні зараз є і формується далі спільність споживачів будь-яких послуг, у тому числі, страхових, готових до інтернет-маркетингу. І саме ця трансформація споживачів страхових послуг повинна бути обов'язково врахована в новому змісті клієнтоорієнтованої стратегії страхової компанії.

Важливими акцентами організації діяльності страховика, що реалізує клієнтоорієнтовану стратегію, повинні стати:

- включення принципу клієнтоорієнтованості в концепцію менеджменту компанії – все управління компанією має виходити з необхідності врахування інтересів споживачів страхових послуг,
- усвідомлення клієнтоорієнтованості стратегії компанії як головного принципу корпоративної культури – все в компанії має бути підпорядковане клієнту і його інтересам,
- підпорядкування всіх приватних бізнес-процесів компанії реалізації саме цієї стратегії – кожен з них має також враховувати інтереси клієнта,
- інтеграція і взаємодія персоналу в процесах прийняття рішень, націлених на реалізацію клієнтоорієнтованої стратегії, на основі обробки даних за всіма видами процесів в організації, на базі спільного аналізу проблем і т. д.

Природно, що чим більше названих переваг і вимог споживача страхових послуг враховує стратегія розвитку страхової компанії, тим більшою мірою вона забезпечує конкурентоспроможність страхової компанії на ринку страхових послуг, що необхідно забезпечувати на постійній основі .

Саме тому клієнтоорієнтована стратегія страховика повинна бути націлена на інтереси споживача. Це означає, що страховик так повинен організувати свою діяльність, у тому числі з урахуванням використання переваг цифровізації, щоб названі переваги і вимоги споживача страхової послуги виконувалися в найбільшій мірою.

Результати проведеного аналізу показують актуальність розгляду цифровізації на всіх рівнях реалізації страхової діяльності, необхідності використання її переваг та обов'язковості при цьому врахування можливих негативних наслідків. Такий підхід до обліку фактору цифровізації буде сприяти підвищенню ефективності діяльності страхових організацій і, відповідно, більш ефективному розвитку українського страхового ринку.

Висновки до розділу 3

Удосконалення функціонування страхового ринку та оптимізація управління страховими ризиками є важливим завданням для розвитку страхової галузі в Україні, особливо в умовах сучасних викликів. Основними напрямками для досягнення цієї мети:

- зміни в законодавстві можуть полегшити процес реєстрації та діяльності страхових компаній, покращити контроль за їхньою фінансовою стабільністю та забезпечити захист прав споживачів страхових послуг.

- важливо розвивати цифрові технології для поліпшення процесів продажу, обслуговування та аналізу даних.

- страхові компанії повинні активно вдосконалювати методи аналізу та оцінки ризиків. Використання аналітики даних та штучного інтелекту допоможе прогнозувати ризики та забезпечувати більш точне цінування страхових продуктів.

- урахування сучасних викликів, таких як кіберзлочинність, зміни клімату та інші, сприяє розвитку нових страхових продуктів та послуг.

- важливо впроваджувати ефективні методи управління фінансовими ризиками та збільшувати капіталовкладення для забезпечення стійкості страхових компаній в умовах несподіваних подій.

- споживачам слід бути краще освіченими про страхові продукти та їхню важливість.

- уряд та страхові компанії можуть співпрацювати з міжнародними організаціями та іншими країнами для адаптації кращих практик та стандартів у галузі страхування.

ВИСНОВКИ

Страхування впливає на функціонування і розвиток економіки та суспільства як фінансовий та соціальний захист, так і як важливий інвестиційний інструмент. Ця подвійна природа страхування визначає його важливість і стратегічну роль у сталому розвитку економіки і суспільства.

У даній роботі проаналізовано сучасний стан страхового ринку України, оцінено такі показники, як кількість страхових компаній, страхові премії, структура страхового портфеля, концентрація ринку, канали продажу страхових послуг, перестрахування та регіональний розвиток. Фінансові показники функціонування ринку загалом є позитивними і свідчать про його зростання. Відзначено, що на розвиток ринку впливають і негативні, і можливі позитивні фактори.

Особлива увага надається цифровізації та економічній конвергенції як ключовим чинникам, що сприяють ефективному розвитку страхового ринку в сучасних умовах. Розглянуто питання та особливості впливу цифровізації на страховий ринок, проблеми формування спільного бізнесу в рамках економічної конвергенції, в тому числі під впливом цифровізації. На підвищення ефективності працюють самостійно на українському страховому ринку страхових компаній істотно впливає цифровізація. На підвищення ефективності страхових компаній, що беруть участь у спільному бізнесі, надають вплив обидві тенденції - цифровізація й економічна конвергенція.

У цілому розвиток всіх українських страхових компаній під впливом названих тенденцій підтверджує трансформацію українського страхового ринку і сприяє його ефективному розвитку.

До нових наукових відкриттів, пов'язаних із сучасною соціальною тенденцією цифровізації, можна віднести наступне:

Обґрунтування вибору основного класифікаційного ознаки для виділення етапів цифровізації: Суть новизни полягає в розгляді основного цифрового продукту, який впливає на більшість процесів у економічному і громадському

житті. Цей підхід дозволяє краще розуміти вплив цифровізації на різні аспекти життя та розвитку.

Опис основних характеристик продуктів цифровізації (ІТ; ІТ і платформи ІТ; ІТ, платформи ІТ та мережі, що об'єднують їх): Ця новизна полягає у розумінні особливостей цифрових продуктів, які впливають на процеси економічної конвергенції. Відомості про ці характеристики допомагають визначити як специфічні напрями підвищення ефективності спільного бізнесу завдяки застосуванню конкретних продуктів цифровізації, так і можливі ризики негативного впливу цифровізації на процеси.

Класифікація груп продуктів цифровізації на основі основного цифрового продукту: Специфіка новизни полягає в розробці класифікації, де основним продуктом цифровізації є ключовий фактор виділення різних класів продуктів цифровізації (наприклад, "ІТ," "ІТ і платформи ІТ," "ІТ, платформи ІТ та мережі, що об'єднують їх"). Ця класифікація відображає важливі різниці між цифровими продуктами та їхнім впливом на економічну конвергенцію.

Ці нові наукові результати допомагають краще розуміти важливий аспект цифровізації та її вплив на процеси економічної конвергенції, розширюючи здатність аналізувати і впливати на цей процес.

Запровадження цифрових технологій на страховому ринку має значний потенціал для покращення як ефективності галузі, так і задоволення потреб клієнтів:

1. Цифрові технології дозволяють клієнтам отримувати страхові послуги в будь-який час і з будь-якого місця, використовуючи мобільні додатки або веб-платформи. Це спрощує процес вибору і придбання страхових полісів.
2. За допомогою аналітики даних і штучного інтелекту, страхові компанії можуть створювати персоналізовані страхові продукти, враховуючи індивідуальні потреби та ризики кожного клієнта.
3. За допомогою телематичних систем страхові компанії можуть відстежувати водійську активність та надавати знижки водіям, які демонструють безпечний стиль водіння.

4. Цифрові технології допомагають страховим компаніям збирати та аналізувати велику кількість даних щодо ризиків, що дозволяє їм більш точно цінувати страхові продукти та прогнозувати можливі збитки.

5. Автоматизація багатьох процесів, включаючи підписання договорів, обробку збитків та управління документацією, дозволяє страховим компаніям зменшити адміністративні витрати.

6. Застосування блокчейну та інших кіберзахистних технологій допомагає у боротьбі з обманом та кіберзлочинністю в страхуванні.

7. Цифровізація відкриває можливості для співпраці страхових компаній з іншими галузями, такими як технологічні стартапи, фінансові установи та автовиробники.

8. Спілкування з клієнтами через месенджери, чат-боти та інші цифрові канали допомагає страховим компаніям покращити обслуговування та реагувати на запити клієнтів швидше.

9. Можливості для нових продуктів: Цифрові технології відкривають можливості для створення нових страхових продуктів, таких як страхування кібербезпеки, страхування від змін клімату та інші.

Загалом, цифровізація страхового ринку принесе багато переваг, включаючи покращення обслуговування клієнтів, оптимізацію процесів та більш точне цінування страхових ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Block-chain Huge Potential For The Insurance Industry URL: <https://seekingalpha.com/article/4002843-block-chain-huge-potential-insurance-industry>
2. Chester A., Kauderer S., McShea C., Palmer F.: How the coronavirus could change US personal auto insurance. McKinsey & Company (2020). URL: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/how-the-coronavirus-could-change-us-personal-auto-insurance>
3. Chojan A., Lisowski J., Manikowski P. Digitalization trends in insurance and their impact on the functioning of the insurance market entitie. DOI: <https://doi.org/10.33995/wu2022.1.1>
4. Digital disruption in insurance: Cutting through the noise. Digital/McKinsey.March 2017. URL: <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/industries/financial%20services/-ur%20insights/time%20f-r%20insurance%20c-mpanies%20t-%20face%20digital%20reality/digital-disrupti-n-in-insurance.ashx>
5. Digital transformation in Insurance. Analyse setsynthèses Digital transformation in the French insurance sector. URL :https://acpr.banque-france.fr/sites/default/files/medias/documents/20220411_as_132_transfo_numerique_assurance_eng.pdf
6. Gwenaël H. Crise du COVID-19: le secteur de l'assurance doit relever son niveau. d'exigence. URL: <https://www.journaldunet.com/management/direction-generale/1494123-crise-du-covid-19-le-secteur-de-l-assurance-doit-relever-son-niveau-d-exigence/>
7. Insurance market of Ukraine. URL: <http://pev.kpu.zp.ua>
8. Insurance ТОП: рейтинг страхових компаній. <https://forinsurer.com/files/file00703.pdf>
9. Meresa M. The Effect of Strategic Management Practices on the institutional Performance; the case of Dedebit credit and saving institution in Eastern

Tigray. SocioEconomic Challenges, 2019. 3(3). P.80-97.
URL:[http://doi.org/10.21272/sec.3\(3\).80-97.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(3).80-97.2019)

10. Niklas Potrafke The Evidence on Globalization // The World Economy. 2019. №38 (3). С. 509-552.

11. PwC Block-chain Project Creates Living Audit for Wholesale Insurance
URL: <http://www.coindesk.com/pwc-block-chain-project-creates-living-audit-wholesale-insurance/>

12. Shaw G., Baumann N. 2021 insurance outlook. 2021. URL: <https://www2.deloitte.com/global/en/insights/industry/financial-services/financial-services-industry-outlooks/insurance-industry-outlook.html>

13. SMIDA___Проміжна фінансова звітність емітента. URL: https://smida.gov.ua/db/feed/showform/fin_general/39132

14. Swiss Re institute. World insurance: Global insurance premium volumes to reach new high in 2022. Sigma. 2020. № 4. URL: <https://www.swissre.com/institute/research/sigma-research/sigma-2022-04.html>

15. Top 16 digital transformation trends in insurance in 2023: URL: <https://www.easysend.io/blog/top-16-digital-transformation-trends-in-insurance-in-2022#EnterpriseITisevolving>

16. USAID, UNIT.City. Фінтех в Україні: тенденції, огляд ринку та каталог. URL: <https://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech-in-Ukraine-2018-ua.pdf> (дата звернення: 25.01.2023).

17. World insurance in 2019: steady growth amid regional disparities. URL: [http://www.swissre.com/library/sigma3 2016 en.html](http://www.swissre.com/library/sigma3%2016%20en.html) (дата звернення: 14.10.2023).

18. Адамчук Н. Г. Знайомтеся, блокчейн - хіт інноваційного розвитку страхування. *Страхова справа*. 2018. № 1. С. 14-17.

19. Базилевич В. Д. Страховий ринок України : монографія. Київ: Товариство «Знання КОО», 2014. 374-378 с

20. Базилевич В. Д., Приказюк Н. В., Лобова О. М. Цифровізація у забезпеченні конкурентних переваг страхових компаній. *Економіка та держава*. 2020. № 2. С. 15-20.DOI: 10.32702/2306-6806.2020.2.15

21. Бенедисюк А. О. Перспективи розвитку страхового ринку України в умовах глобалізації. *Збірник матеріалів студентського науково-практичного круглого столу*. 2018. 298 с.
22. В Україні укладено понад 1 мільйон електронних договорів ОСЦПВ // Новини МТСБУ. 18.11.2019. URL: <http://www.mtsbu.ua/ua/presscenter/news/155259/>
23. Волосович С., Фоміна О. Технологічні інновації на страховому ринку. *ВІСНИК Київського національного торговельно-економічного університету*, 121(5), 124–137. URL: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2018\(121\)10](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2018(121)10)
24. Временко Л. В., Деркач К. І. Сучасні тенденції розвитку конкуренції та монополізації на вітчизняному страховому ринку. *Бізнес-Інформ*. 2019. № 3. с.358–364.
25. Говорушко Т.А. Страхові послуги: навч. посібник. Центр навчальної літератури Алерта, 2017. 376 с.
26. Гусєва О. Ю. Діджиталізація – як інструмент удосконалення бізнес-процесів, їх оптимізація. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 1. С. 33-39. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecmebi_2018_1_7
27. Дем'янчук М. А., Гуржий К. С. Трансформація страхового ринку в умовах розвитку цифрових технологій. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. №25. С. 272-278. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/46.pdf
28. Демчук Д.А. Блокчейн технології в страхуванні. Житомир: Житомирський державний технологій університет, 2019. 2 с.
29. Денисенко М. П., Коргун О. П. Інновації на страховому ринку України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 21. С. 79-82.
30. Економіка та держава 2019 28-34 с. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2019/7.pdf

31. Електронний журнал «Ефективна економіка». Показники ефективності страхового ринку України з позицій власників страхових компаній. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?-p=1&z=7357>
32. Журавльова О. Є. Особливості впливу факторів на фінансову стійкість страхових компаній. Ринок цінних паперів України. 2013. 39-42 с.
33. Заволока Ю., Єфременко А., Малашенко Ю. Особливості функціонування страхового ринку України в умовах сучасної цифрової трансформації. Економіка та держава. 2020. №6. С. 102–106. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2020/18.pdf
34. Закон України «Про страхування» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>
35. Інвестиції у глобальний InsurTech сектор в 2023 році скорочуються. Insurance TOP #3(95)2023 URL: <https://forinsurer.com/files/file00746.pdf>
36. Коваль В.В. Перспективи розвитку страхового ринку в Україні URL: <http://intkonf.org>.
37. Косова Т. Д., Слободянюк О. В. Фінансова інституціоналізація форм організації страхової діяльності: SWOT-аналіз. Економіка та підприємництво 2016. Одеса: Одеський торговельно-економічний інститут 2016. 2-3 с.
38. Кравченко В. Ринок страхування URL: <https://livingfo.com/rynok-strakhuvannia/>
39. Краус Н. М., Голоборотько О. П., Краус К. М. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. Ефективна економіка. 2018. №1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/>.
40. Мамонова Г. В. Вплив коронакризи на розвиток страхового бізнесу у світі. *Науковий погляд: економіка та управління*, № 3 (73). 2021. С. 74-81.
41. Міністерство фінансів України. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf?v=4
42. Мінфін. URL: https://minfin.com.ua/taxes/-/b-_newstandarty.html

43. Наукова робота. Формування збалансованого страхового портфеля Страховика. URL: <https://k-n-insurance.mnau.edu.ua/files/work/64.pdf>
44. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Нагайчук Н.Г. Тертяк Н.М. Можливості використання технології blockchain у страхуванні – 2018. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/19_2_2018ua/24.pdf
45. Національний банк України. Біла книга. Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні. Київ, квітень 2020. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_insurance_2020.pdf?v=4
46. Національний банк України. Стратегія розвитку FinTeh в Україні до 2025. Липень 2020. URL: <https://bank.gov.ua/ua/files/DDWIAwXTdqjdClp>
47. Опешко Н.С. Оцінка конкурентоспроможності страхових компаній. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» 5.05.2019. 3-4 с.
48. Офіційна сторінка ПАТ «Промислово- страхова компанія». Словник страхових термінів. URL: <https://iic.khark-v.ua/ua/sl-vnik-strah-vih-terminiv>
49. Офіційний сайт FOREX. Які види страхування в Україні найбільш популярні. URL: <https://forexblog.biz.ua/yaki-vydy-strahuvannya-v-ukrayini-najbilsh-populyarni/>
50. Офіційний сайт Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
51. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>
52. Офіційний сайт СК "UNIVERSALNA». URL: <https://universalna.com/>
53. Офіційний сайт СК «Альфа Страхування». URL: <https://alfaic.ua/>
54. Офіційний сайт СК «Українська страхова група». URL: <https://ukringroup.ua/ua>
55. Офіційний сайт страхового аналітика «Фориншурер». URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife>

56. П'ять тенденцій в InsurTech. TBT Страховий Брокер. URL: <https://tbt-broker.com/news/tendencii-v-insurtech>
57. Параніч А.Г. Сучасні технології BigDate як стратегія перспективного розитку бізнесу. Матеріали II міжнародної науково-практичної інтнетнет коференції 3-5 березня 2021. Київ: Національний авіаційний університет, 2021. 1-2 с.
58. Пікус Р., Заколюдажний В. Інноваційний розвиток страхової діяльності як основа підвищення її ефективності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2015. Вип. 3. С.72-80.
59. Позднякова Л.О. Проблеми розвитку страхового ринку України і шляхи їх розв'язання в сучасних умовах. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 6(108). С. 250–254
60. Показники діяльності страховиків. Національна асоціація страховиків України. URL: <https://www.nasu.com.ua/pokaznyky-strahovykiv/>
61. Протокол юридичний інтернет-ресурс. URL: https://protocol.ua/ua/pro_strahuvannya_stattya_6/
62. Ринок страхування в Україні 2023 рік. URL: <https://minfin.com.ua/ua/insurance/>
63. Розумна страховка для авто – як заплатити менше. URL: <https://mind.ua/publications/20198862-rozumna-strahovka-dlya-avto-yak-zaplatiti-menshe>
64. Сосновська О. О. Інноватизація страхового бізнесу в умовах розвитку цифрової економіки. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39289/1/Sosnovska_O_BI_7_FITU.pdf
65. Статистика страхового ринку України URL: <https://forinsurer.com/stat>
66. Стаття «Контроль за дотриманням мінімальних вимог та якістю звітності небанківських фінустанов буде посилений». URL: <https://bank.g->

v.ua/ua/news/all/k-ntr-l-za-d-trimannyam-minimalnih-vim-g-ta-yakistyu-zvitn-sti-nebankivskih-finustan-v-bude-p-silen---glyad-nebankivsk-g--finsekt-ru

67. Страховий адвокат. Технологія Blockchain та страхування. URL: <https://www.insa.com.ua/uk/blog/tehnologiya-blockchain-i-strahovanie/>

68. Страховий ринок України. Підсумки 2022 воєнного року URL: <https://forinsurer.com/news/23/04/03/42517>

69. Страховий ринок: сучасні виклики в умовах глобалізації. Матеріали III Міжнародного науково-практичного семінару 14-15 травня 2015 р. 37- 41 с.

70. Третяк Д. Д., Поруба Я. С. Інноваційні технології в автотранспортному страхуванні. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 1. С. 30–36. DOI:10.32702/2306-6814.2019.1.

71. Україна 2030Е - країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-zrozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html> (дата звернення: 10.10.2023)

72. Фесенко Н. В., Яремченко Л. М. Стан та перспективи функціонування страхового ринку України в умовах глобалізації.

73. Чвертко Л. А., Корнієнко Т. О., Вінницька О. А. Цифровізація страхового бізнесу як дієвий важіль управління ризиками. *Sciences of Europe*. 2022. Вип. 89. С. 7-11.

74. Чуницька І. І., Ясентюк А. С. Функціонування страхового ринку України в умовах сучасної цифрової трансформації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал*. Острог: Вид-во НаУОА, грудень 2021. № 23(51). С. 89-94. DOI: 10.25264/2311-5149-2021-23(51)-89-94.

75. Шірінян Л.В., Шашенко О.В., Шірінян А.А. Економіко-правовий аналіз розміщення страхових резервів страхових компаній і перестрахування у нерезидентів. *Бізнес-Інформ*. 2019. 257-363с.

76. Шірінян Л.В., Шірінян А.А. Ключові показники ефективності функціонування страхового ринку для держави. *Бізнес Інформ*. 2019. 159 с.

